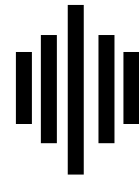

I kekft d foKku

d{k k x

i zu cfd

¼o | k\$pr bdkb½
NÜkhl x<+ek/; fed f' k{k k e.My] jk; i ğ

vkedk

jk"Vh; i kB; p; kZ dh : i js[kk 2005 eaftu fpUrkvka dk mYys[k fd; k x; k gSml dsrkjrE; eain'sk dsgkbZLdny , oagk; j l dsMjh eav/; ; u djusokysfo | kFFkz ka ds l aak eafopkj djus , oa mudh l eL; kvka dk l ek/kku djus grq NRRhl x<+ek/; fed f'k{kk e.My iz Ru'khy g\$ rkd 'k\$kf.kd y{; ka dh i kflr gks l ds , oa f'k{kk dh xqkoRrk ea l qkkj gks l da

ijh{kkvka ds l e; fo | kFFkz ka ds eu eafpUrK , oa Hk; mRiUu gsrk gSfd ijh{kk ds h gksch\ ijh{kk eafdl idkj izu i Ns tk; a\$ dks l k izu ijh{kk dsfy, egROIwKz gks l drsg\$ bl grq foxr o"ka eae.My iz kl jr jgk g\$ fo"K; okj ekMy izu i = dks vc NRRhl x<+ek/; fed f'k{kk e.My ds ekU; rk i klr fo | ky; ka ea Hkstus ds l kFk&l kFk mUga e.My ds os l kbV ea ykM fd; k tk; xkA ijh{kk ds Hk; , oaruko l seDr j [kus dsfy, e.My }kjk gkbZLdny , oagk; j l dsMjh ds fo | kFFkz ka ds fy, fo"K; okj d{kk 9oha l s 12ohard izu cid r\$ kj fd; k x; k g\$ izu cid ea ijEijxR izuka ds vrfjDr uohu izuka dk l eko\$K fd; k x; k g\$ izu cid bdkbdkj , oae.My dh ijh{kk ; kstuk ds vuq kj r\$ kj fd; k x; k g\$ ftl l s vPNs vad i klr djus ds l kFk&l kFk ijh{kkFFkz ka ea fo"K; ds ifr : fp mRiUu gkschA

izu cid ds vHkko eaf'k{kdka i kf'udka vK\$ fo | kFFkz ka dks i kB; i qrd ds vUr eafn; s x, ijEijxR izuka ij fuHkz jguk i M\$K g\$ bl l sfo"K; dk eW; ka du 0; fDrijd (Subjective) gks tkrk g\$ rFk fofHkUu 'k\$kf.kd mIs ; ka ds vk/kkj ij eW; ka du ugha gsrk g\$ bl h vko' ; drk dks /; ku ea j [krs gq e.My us gkbZLdny 1/9oh 10oh rFk gk; j l dsMjh 1/11oh 12oh ds l Hkh fo"K; ds izu cid dk fuekZk fd; k g\$ bl izu cid l s f'k{kdka , oa fo | kFFkz ka ea fur uohu izuka ds fuekZk dh vHk: fp mRiUu gkschA

izu cid ea fo"K; dh mi yC/k 'k\$kd l kexh dks 'kkfey fd; k x; k g\$ bl ea uohu ek\$yd izuka d\$ fo"K; oLrj f'k{k.k dsmIs ;] dfBukbZLrj vK\$ vadu dh xqkoRrk ds vuq kj l q afBr djdsj [kk x; k g\$ izu cid eae.My dh ijh{kk ; kstuk ds vuq kj vfry?kq\$Ukjh;] y?kq\$Ukjh; , oa nh?k\$Ukjh; izuka dk l eko\$K fd; k x; k g\$ ifr; ksch ijh{kk dsfy, vH; kl grqoLrqu"B izuka dk Hkh l eko\$K izu cid eafd; k x; k g\$ ftl l s ifr; ksch ijh{kkvka ds vH; kl ea l gk; rk feyschA ifrfnu] ifr l l rkg] ifrekg vK\$ ifro"Kz uohu izuka ds ckjs ea fo | kFFkz ka f'k{kdka i kf'udka ijh{kdka vK\$ l keU; tu l sfo"K; okj e.My uohu izuka dks vkef=r fd; k tkoskA vki ds }kjk i\$kr fo"K; okj uohu izuka dks tkM\$elj ifro"Kz izu cid dk l a kskku e.My }kjk fd; k tkosk] ftl l s izu cid vf/kd ifjiwKz vK\$ vk/kqudre gksrjg\$

ep\$vk'kk gSfd e.My }kjk tkjh izu cid fo | kFFkz ka f'k{kdka i kf'udka , oa ijh{kdka dsfy, mi ; ksch fl) gkskA

'k\$kdkeukvka l fgr---

1/4s feat 1/2
vkbz, -, l -

I fpo

N-x- ek/; fed f'k{kk e.My] jk; ij

iz u cd fuezk dk; zkkyk

ys[kdx.k&

- 1- Jh Vh-l h tk;l oky f'k-d- 02
'kk-m-ek-fo- jk[kh %vkjæ½ ftyk&jk; ig
- 2- ch- vkj- l kgw f'k-d- 01]
'kk-m-ek-fo- dksyj] %Hkui g½ jk; ig
- 3- ehrkatyh iVuk; d f'k-d- 01
'kk-m-ek-fo- l eknk %vkjæ½ jk; ig
- 4- ch-vkj- l obz 0; k[; krk
'kk-m-ek-fo- dkjxkø %CMs jktig½ cLrj
- 5- , -ds vkens mof'k Lokeh djik=h
'kk-m-ek-fo-] do/kkz
- 6- dq, - fd.Mks 0; k[; krk
'kk-m-ek-fo- egknø Mkm] ftyk&t'ki g

fo"K; %& I kekft d foKku

d{kk nl oha

bdkbZ & 01

chd oha I nh ea fo'o

vfr y?kqmÜkjh; izu

- izu 1& vks| kfxd Økflr I sD; k rkRi ; ZgS\ ½U-VSA½
- izu 2& I a Ør jkT; vesjdk i Fke fo'o ; Ø ea D; ka 'kkfey gqk \ ½K-VSA½
- izu 3& ^[kys }kj dh uhfr** dk D; k vFkZ gS\ ½U-VSA½
- izu 4& fvq y , ykbll , oafvq y , Urk ea I fEefyr n's kka dsuke fyf[k, A ½N-VSA½
- izu 5& i Fke fo'o ; Ø dk rkRdkfyd dkj .k D; k Fkk \ ½K-VSA½
- izu 6& i Fke fo'o ; Ø dh I ekflr dh frfFk , oa I u~fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 7& ^phuh [kjcwt s dk dkVk tkuk** dk vFkZ I e>kb; sA ½S/U-VSA½
- izu 8& ^f}rh; vQhe ; Ø ** dk dkj .k fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 9& ol kZ dh I f/k dc gØZFkh \ bl dh dkbZ nks i eðk 'krZ fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 10& vks| kfxd Økflr I s i Mus okys nks I kekft d i Hkko dks fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 11& mi fuos'kokn D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 12& lykl h ds ; Ø dks fu.kkZ d ; Ø ekuk tkrk gSD; ka \ ½U-VSA½
- izu 13& tkiku ea 'kksxq 'kkl u dc I ekflr gqk \ ½K-VSA½
- izu 14& tkiku , d cMh 'kfdR ds: i ea dc mHkj h \ ½K-VSA½
- izu 15& cks j fdl s dgrsg\ ½K-VSA½
- izu 16& vUrjkZVh; dkæks I æk dh LFkki uk fdl us vksj dc dh \ ½K-VSA½
- izu 17& i Fke fo'o ; Ø dh 'kq vkr dc gØZ\ ½K-VSA½
- izu 18& fvq y , yk, d ds n's kka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 19& I a Ør jk"Vª dk eð; ky; dgkq fLFkr gS\ ½K-VSA½

y?kqñÜkj h; i zu

- izu 1& phu ea l kekT; okfn; ka ds l Qyrk ds i æd[k dkj .kka dks fyf[k, A ¼K-SA½
- izu 2& vks| kfxd Økflur ds pkj dkj .k fyf[k, A ¼K-SA½
- izu 3& jk"Vª fr foYl u ds 14 l w-h; dk; Øe dh dfe; ka dks Li"V dhft, A ¼S-SA½
- izu 4& vks| kfxd Økflur dk l kekftd vks| vkfFkZd thou ij D; k i Hkko i Ml- \ ¼U-SA½
- izu 5& jk"Vª l æk dh vl Qyrk ds D; k dkj .k Fks \ l e>kb; sA ¼A-SA½
- izu 6& l kekT; okn dk vFkZ fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 7& vksñ; kfxd Økflur dk jkstxkj ij fdl i ædkj i Hkko i Ml- A ¼U-SA½
- izu 8& f}rh; vQhe ; Ø ds dkj .k fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 9& Hkkjr ea vkuo kyh ; jksh; tkfr; ka ds uke fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 10& ^phuh [kjcnts dk dkVk tkuk* dk vFkZ Li"V dhft, A ¼S-SA½
- izu 11& vksñ; kfxd Økflur ds rhu dkj .k fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 12& nkl 0; ki kj vFkZ fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 13& i Fke fo'o ; Ø ea vesj dk ds 'kkfey gkaus dk dkj .k fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 14& f=xw ns kka ds uke fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 15& lykl h ds ; Ø ds rhu ij .kke fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 16& dkxth foHkktu l svki D; k l e>rs gð \ ¼U-SA½
- izu 17& fu%kL=hdj .k l svki D; k l e>rs gð \ ¼U-SA½
- izu 18& l a Ør jk"Vª l æk ds mnæs ; fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 19& l j{kk ij "kn-ds LFkk; h l nL; ka ds uke fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 20& mi fuoškkn vks| uo mi fuoškkn ea vlrj Li"V dhft, \ ¼U-SA½
- izu 21& phu ds bfrgkl ea ckdI j fontg dk rhu dkj .k fyf[k, A ¼U-SA½

nh?kz mÜkj h; i zu

- izu 1& i Fke fo'o ; Ø ds dkj .kka dk o.ku dhft, A ¼U-LA½

- izu 2& I kekT; okn ,oamifuod okn ds i Hkkoka ij I f{klr fucdk fyf[k, A 1/8-LA1/2
- izu 3& ^,f'k;k ,oa vYdk es d kekT; okn ds fodkl ds fy, vudny i fjLFkfr; kW FkhA ** I e>kb; sA 1/4-LA1/2
- izu 3& i Fke fo'o ; q) ds i fj.kkka dh 0; k[; k dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 4& ; krk; kr vksj I pkj dsl k/ku I kekT; okn ds i d kj eafdl i d kj I gk; d gq \ 1/4-LA1/2
- izu 5& vksj kfxd Økar dk I kekT; vksj vkfFkd thou ij D; k i Hkko i Mk \ 1/4-LA1/2
- izu 6& mu i fjLFkfr; ka dk mYys[k dhft, ftl ds dkj.k ,f'k;k vksj vYhdK ea I kekT; dk i Hkko i Mk \ 1/8-LA1/2
- izu 7& vYhdK ea I kekT; okn dk i d kj fdl i d kj c<k \ 1/8-LA1/2
- izu 8& I kekT; okn ds foLrkj I shkkr eadks & dks I sl kekT; vkfFkd i fjoRz gq \ Li"V dhft, \ 1/4-LA1/2
- izu 9& phu ea I kekT; okn dk vkjHk fdu ?kVukvka I s gq/k \ 1/4-LA1/2
- izu 10& I kekT; okn ds fodkl ij vksj kfxd Økar dk i Hkko fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 11& ol kZ dh I f/k dks i æq'k 'krkZ dks fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 12& i Fke fo'o ; q) dk jktuhfrd i fj.kke fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 13& jk"Vl æk dh vl Qyrk ds dkj.k ka dk mYys[k dhft, \ 1/4/S-LA1/2

&&00&&

bdkbz & 02
jk"Vbkn dk mn;

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& jk"V1 ðk dsD; k mnñs; Fkk \ ½K-VSA½
- izu 2& ukthokn D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 3& Qkl hokn dk D; k vFkZ gS\ ½U-VSA½
- izu 4& 'kksxµ i) fr D; k gS\ ½U-VSA½
- izu 5& Qkl hokn ds nks fo'kškrk, afyf[k, A ½K-VSA½
- izu 6& ^eš QEQ** dk ys[kd dks Fkk \ ½K-VSA½
- izu 7& tki ku ds nks iæ[k 'kgjka ij ijek.kqce dc&dc fxjk; k x; k \ ½K-VSA½
- izu 8& 'khr; ð D; k gS\ I e>kb; sA ½U-VSA½
- izu 9& fu%kL=hdj.k , oa'kL=hdj.k ea vlrj Li"V dhft , A ½U-VSA½
- izu 10& Qkl hokn ds iæ[k usrk dk uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 11& jk"Vª I ðk ds LFkki uk ds nks mnñs; fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 12& bVyh ea Qkl hokn dk mn; dc gµk \ ½K-VSA½
- izu 13& Qkl hokn ds tud dks Fks\ ½K-VSA½
- izu 14& 'kksxµ fdl sdgrsgā \ ½K-VSA½
- izu 15& fgVyj dh vkRedFkk dk uke D; k Fkk \ ½K-VSA½
- izu 16& f}rh; fo'o; ð ds nks dkj.k fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 17& f}rh; fo'o; ð ds vkfFkd ij.fj.kke fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 18& fu%kL=hdj.k fdl sdgrsgā \ ½K-VSA½
- izu 19& f}rh; fo'o ; ð dk ikjkk dc gµk \ ½K-VSA½
- izu 20& f}rh; fo'o ; ð ea l cl sigysfdl nšk ij vkØe.k gµk \ ½K-VSA½

y?kqñÜkjh; i zu

- izu 1& tki ku ea jk"Vökn ds mRd"KZ ds nks dkj .k fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 2& bVyh ea Qkl hLVokn ds mn; ds dkj .kka dks fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 3& fgVyj us dks I k dkun cu k; k rFkk ml dk D; k ukjk Fkk \ fyf[k, A ¼K-SA½
- izu 4& f}rh; fo'o ; ð dk i kjEHk fdl ?kVuk I s gqk \ Li"V dhft, A ¼S-SA½
- izu 5& i y}kç dh ?kVuk ds fo"K; ea vki D; k tkurs gñ\ ¼U-SA½
- izu 6& Qkl hoknh vksj ukthokn ea rhu vUrj fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 7& ^Qkl hoknh ; ð ds icy I eFkd Fks ** dFku dks I e>kb; s\ ¼S-SA½
- izu 8& ukthokn dh rhu fo'kSkkrk, j fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 9& Qkl hokn ds rhu fl) kUr fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 10& f}rh; fo'o ; ð dk rkRdkfyd dkj .k D; k Fkk \ ¼K-SA½
- izu 11& rñ"Vdj .k dh uhfr fdl sdgrs gñ\ ¼S-SA½
- izu 12& ^f}rh; fo'o ; ð ds nks ku 'kL=hdj .k dk i Hkko c<k** I e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 13& ^f}rh; fo'o ; ð gh] bfrgkl dk I cl sfouk'kd kjh ; ð Fkk** bl dFku I svki dgkj rd I ger gñ\ ¼S-SA½
- izu 14& I a ðr jk"Vª I ðk dk ?kSk .kk i = D; k Fkk \ I e>kb; s A ¼U-SA½
- izu 15& ^ol kZ dh I ð/k vkxkeh chl o"kkZ rd dk , d fojke I ð/k Fkk** Li"V dhft, A ¼S-SA½

nh?kz mÜkjh; i zu

- izu 1& ukthokn ds mn; ea ol kZ dh I ð/k fdl i zkj I gk; d fl) gñA ¼S-LA½
- izu 2& tki ku jk"Vökn ds mRd"KZ ds D; k dkj .k Fks \ ¼A-LA½
- izu 3& eq kfyuh ds dk; kZ dk o.kZ dhft, A ¼A-LA½
- izu 4& f}rh; fo'o ; ð ea teZuh ds ijkt; ds dkj .kka dks fyf[k, \ ¼S-LA½
- izu 5& ^i Fke fo'o ; ð eabVyh fot; h jk"Vka ea I kfey Fkk i jUrq'kkär I Eeyu eaog ijftr jgk** bl dFku dks I e>kb; s\ ¼S-LA½

izu 6&	ol kž dh l f/k dh 'krkã dks fyf[k, \	¼U-LA½
izu 7&	ukthokn dsmn; ds dkj .kka dks Li "V dhft, \	¼U-LA½
izu 8&	Qkl hokn dh fo'kškrk fyf[k, \	¼U-LA½
izu 9&	Qkl hokn vkš ukthokn ea l ekurk, i fyf[k, \	¼U-LA½
izu 10&	fgVyj dh fonsk uhfr dks Li "V dhft, \	¼U-LA½
izu 11&	f}rh; fo'o ; ð ds dkj .kka dh foopuk dhft, \	¼S-LA½
izu 12&	f}rh; fo'o ; ð ea teLh ds ijkt; ds dkj .kka dks fyf[k, \	¼U-LA½

&&00&&

bdkbz & 03
1945 ds ckn dk fo'o

vfr y?kqñÜkj; izu

- izu 1& I a Ør jk"Vª I æk dh LFkki uk dc gþZ\ ,oa i kjEHk eafdrusjk"Vª I nL; Fks \ ½K-VSA½
- izu 2& I g{kk ifj"kn ds LFkkbz I nL; ka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 3& I a Ør jk"Vª I æk ds iæ[k vaka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 4& n{kd dh LFkki uk dc gþZ\ bl ds I nL; ns'ka ds uke fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 5& vLorska dks cjkjch dk vf/kdkj dc feyk \ bl ds fy, fdl ns'k }kjk I æk"lz fd; k x; k \ ½U-VSA½
- izu 6& I a Ør jk"Vª I æk ds nks mnæs; fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 7& UNESCO dk ijk uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 8& jachkn dk vFkZ fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 9& orëku ea I a Ør jk"Vª I æk ds egkl fpo dksu gS\ ½K-VSA½
- izu 10& ^NATO* dk ijk uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 11& vUrjKZVh; U; k; ky; dk e[; ky; dgk; fLFkr gS\ ½K-VSA½
- izu 12& ^ohVks i koj** D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 13& I a Ør jk"Vª I æk ds I nL; ka dh orëku I [; k fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 14& ^okl lz i DV** dk D; k rikRi ; ZgS\ ½K-VSA½
- izu 15& okl lz I sud xþ dh LFkki uk dc gþZ\ ½K-VSA½
- izu 16& n{kd dk ijk uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 17& i p'khy dk I e>ks'k dc gþk \ ½K-VSA½
- izu 18& I a Ør jk"Vª I æk ds LFkki uk ds nks dkj.k fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 19& 'khr ; Ø dk vFkZ fyf[k, \ ½K-VSA½

y?kqñÜkjh;

izu

- izu 1& ukVks dk D; k rkRi ; ZgS\ I e>kb; sA ½-SA½
- izu 2& xψ fuji\$krk uhfr D; k Fkh \ I e>kb; sA ½-SA½
- izu 3& ; wú.dks dh LFkki uk dk D; k mnñs ; Fkk \ I e>kb; sA ½-SA½
- izu 4& I a Ør jk"Vª dseq; mnñs ; fyf[k, A ¼-SA½
- izu 5& fo'o 'kkfUr LFkkfir djuseaHkkjr dk D; k&D; k ; ksnku gS\ Li"V dhft, A ¼A-SA½
- izu 6& vfÝdk ea jk"Vh; vkUnksyu ij I f{klr fvli .kh fyf[k, A ¼A-SA½
- izu 7& I a Ør jk"Vª I æk dsegkl Hkk dk xBu fdl iækj I sgkrk gS\ ¼U-SA½
- izu 8& I a Ør jk"Vª I æk ea 'kkñr , oa I g{kk LFkkfir djus gsrq Hkkjr dh Hkñiedk fyf[k, A ½-SA½
- izu 9& dkæks I eL; k D; k gS\ ¼K-SA½
- izu 10& fu%kL=hdj.k dh vko'; drk D; ka i Mh \ ¼U-SA½
- izu 11& I a Ør jk"Vª I æk ds rhu fl) klrka dks fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 12& vVykñVd pkVj I sD; k vfñki k; gS\ ¼K-SA½
- izu 13& I hVks dk mnñs ; fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 14& LVkyhu dh eR; qdsckn I kfo; r : I eaD; k ifjorü gq \ ¼U-SA½
- izu 15& dñnh; I ñ/k I æBu I svki D; k I e>rs gS\ oræku ifji\$ka ea v.kq'kfDr dk nks egRo fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 16& I a Ør jk"Vª I æk ds LFkki uk ds dkj .kka dks I e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 17& , f'k; k , oavÝhdk dsuo Loræ jk"Vka dh I kekf'td I eL; k; aD; k Fkh \ ¼U-SA½
- izu 18& xψ fuji\$ka vkUnksyu dks vkxsc<kus ea egRo i wkZ ; ksnku fdl dk jgk gSuke fyf[k, \ ¼U-SA½

nh?kZ mÜkjh;

izu

- izu 1& ^I a Ør jk"Vª I æk vi usmnñs ; ka dks i wkZ djusea I Qy jgk A** bl dFku dh 0; k[; k dhft; sA

- izu 2& I a Ør jk"Vª I æk ds mnæs ; ka dks fyf[k, A
- izu 3& 'khr ; Ø ea l kso ; r I æk dh Hkñedk dk mYys[k dhft, \
- izu 4& I a Ør jk"Vª I æk ea Hkkjr dh Hkñedk dks Li"V dhft, \ ¼U-LA½
- izu 5& I a Ør jk"Vª I æk ds dk ; kã dk mYys[k dhft, \ ¼U-LA½
- izu 6& I a Ør jk"Vª I æk ds fl) kUrka dk mYys[k dhft, \ ¼U-LA½
- izu 7& 'khr ; Ø ds dkj . kka dks l e>kb ; s \ ¼U-LA½
- izu 8& v.kq'kFDr dk iz ksx l tukRed dk ; kã eafdl idkj l sfd ; k tk l drk gS \ ¼S-LA½
l e>kb ; sA
- izu 9& fo'o 'kkâr LFkñfir djuse ea Hkkjr dh Hkñedk dh l eh{k dhft, \ ¼S-LA½
- izu 10& i p'khy ds fl) kUr dk mYys[k dhft, \ ¼U-LA½

&&00&&

bdkbZ & 04

Hkkjr dh I kaÑfrd fojkl r

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& dđkk.k oákh; dfu"d usfdl /keZ dks vi uk; k Fkk \ ½K-VSA½
- izu 2& HkfDr vkUnksyu ds iæq[k I Urka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 3& pkj onka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 4& NRrhl x<+ea 'kkl u djus okys iæq[k jktoá kka ds uke fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 5& Hkjrefu ds ukV; 'kkL= dh jpuk dc dh xbZ Fkh \ ½K-VSA½
- izu 6& Hkkjr ds iæq[k "Vfr tks, d iæq[k oKkfud jgs gñ mudk uke fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 7& Hkkjr ea bLyke dk vkxeu dc vkš ds s gqk \ ½K-VSA½
- izu 8& ikphu Hkkjr ds iæq[k egkdK; dks & dks I s gñ \ uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 9& Hkkjr dh ikphu I H; rk dk fodkl dgk; I s gqk \ ½K-VSA½
- izu 10& NÜkhl x<+ea ifl) nks rhFkZ Fkkuka ds uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 11& ošnd ; qchu vFk; oLFkk dk vk/kkj D; k Fkk \ ½K-VSA½
- izu 12& 'kñjkpk; Z }kj k LFkkfir pkj eBka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 13& bLyke dk vkxeu Hkkjr ea dc vkš ds s gqk \ ½K-VSA½
- izu 14& ikphu Hkkjr ds nks T; kšrf" k; ka ds uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 15& NÜkhl x<+ea 'kkl u djus okyh eq; jktoá kka ds uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 16& NÜkhl x<+ea iz ðr ykd I xhr ds okn ; U=ka dk uke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 17& xfgjk uR; D; k gñ ½K-VSA½
- izu 18& NÜkhl x<+ds Jækj xhr dks fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 19& Lrñ D; k gñ \ ½K-VSA½
- izu 20& eqy dkyhu okLrñpyk dh fdu 'kšy; ka dk i Hkko fn[kkbZ i Mf k gñ \ ½K-VSA½

- izu 21& pkj onka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 22& I qk uR; D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 23& NÜkhl x<+ea dks&dks I h cksy; kacsyh tkrh gS\ ½K-VSA½

y?kqñÜkj h; izu

- izu 1& ^vudrk ea , drk** Hkkj rh; I ñfr dh fo'kskrk gð Li "V dhft , A ½S-SA½
- izu 2& NRrhl x<+dsykd uR; ka dk I ñklr o.kü dhft , A ½S-SA½
- izu 3& NRrhl x<+dh efrzdyk , oafp=dyk ds iæqk rRoka dk o.kü dhft , A½S-SA½
- izu 4& NRrhl x<+dh /kkfezd fLFkr dk o.kü dhft , A ½U-SA½
- izu 5& vk/kfud dky ea okLrpdyk ds fodkl ij I ñklr ea fVli .kh fyf[k, A ½A-SA½
- izu 6& f'kykys[k fdl sdgrs gð \ ½U-SA½
- izu 7& fl ðkq ?kkVh I H; rk dk foLrkj fdu {ks=ka ea jgk \ ½U-SA½
- izu 8& egkdK; vks [k.M dkO; ea vlrj fyf[k, \ ½U-SA½
- izu 9& NÜkhl x<+dh efrzdyk dk rhu mnkgj .k nhft , \ ½U-SA½
- izu 10& NÜkhl x<+ea eq; r% dks&dks I s/keZ ds vuq k; h fuokl djrs gð \ ½U-SA½
- izu 11& 'kkg t gk; }kjk fufeZ eq; bekjrka dsuke fyf[k, \ ½U-SA½
- izu 12& "kMñ'kü dks I e>kb; s\ ½U-SA½
- izu 13& NÜkhl x<+ds eq; R; ksjk ka dk uke fyf[k, \ ½U-SA½
- izu 14& mükj ofnd dky ea I ekt fdrus oxkã ea cVk Fkk \ ½K-SA½
- izu 15& ^xknuk** D; k gS\ ½K-SA½
- izu 16& ckðk /keZ ds fodkl dk mnkgj .k ds fdu {ks=ka ea feyrk gS\ ½U-SA½
- izu 17& NÜkhl x<+dh xkeh.k oð kHkkkk dk o.kü dhft , \ ½U-SA½
- izu 18& i kphu Hkkj r us fpdfRI k ds {ks= ea fo'o dks D; k ; ksnku fn; k \ ½K-SA½
- izu 19& T; kfr" k ds {ks= ea i kphu Hkkj r usfo'o dks dks&dks I s/kjkgj i nku fd; sgð ½K-SA½

- izu 20& xlrđky dsegku l kfgR; dkjka ds uke fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 21& vk/křud dky ds l kfgR; dkjka ds uke fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 22& ^x<ka dk x<+NÜkhl x<+* i kphu NÜkhl x<+ds l Ecak eabl dFku ij vki dgk; rd l ger gS\ l e>kb; s\ ½S-SA½
- izu 23& oržeku l e; ea NÜkhl x<+ea dks & dks l h tkfr; k; fuokl djrh gS\ ¼K-SA½

nh?kz mÜkjh; izu

- izu 1& NRrhl x<+ds i zek i okž dk o.ku dhft, A ¼A-LA½
- izu 2& NRrhl x<+ oš khkkkk , oajgu l gu ds l cak ea vki D; k l e>rs gS\ o.ku dhft, A ½S-LA½
- izu 3& o.kz 0; oLFkk ij viusfopkj 0; Dr dhft, A ¼A-LA½
- izu 4& NRrhl x<+ ykd uR; ka ij l f{klr fucak fyf[k, A ½S-LA½
- izu 5& ^i kphu Hkkjr eaokLrpyk dk fodkl Hkj i g gqk Fkk** bl dFku dks l e>kb; s\ ½S-LA½
- izu 6& ^vudrk ea , drk Hkkjrh; l dfr dh fof'k"V fo'kskrk gS* bl dFku dh foopuk dhft, \ ½S-LA½
- izu 7& NÜkhl x<+dh oš khkkkk , oajgu l gu ij , d l f{klr y[k fyf[k, \ ½S-LA½
- izu 8& NÜkhl x<+ea dks & dks l s/keZ i pfyr gS\ fdl h , d /keZ ds l f{klr i fjp; fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 9& NÜkhl x<+ds ykd xhrka dk oxhđj.k dhft, \ ¼U-LA½
- izu 10& foKku , oarđuhfd ds {ks= ea Hkkjr ds ; ksxnku dks l e>kb; s\ ¼U-LA½
- izu 11& e/; dkyhu Hkkjr eaLFkki R; dyk dk fodkl fdu : i ka eagqk Li "V dhft, \ ¼U-LA½
- izu 12& ošnd dkyhu l kfgR; d mi yfC/k; ka dks l f{klr ea fyf[k, \ ¼U-LA½

&&&00&&&

bdkbz & 05

Hkkjrh; I žk , oa jkT; dk Li: i

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& ykd I Hkk eafdrusI nL; fuokžpr fd, tkrsgā, oafdrusI nL; eukuhr fd, tkrsgā\ ½K-VSA½
- izu 2& /ku fo/ks d fdl sdgrsgā\ bl dk fu.kž; dksū djrk gS\ ½U-VSA½
- izu 3& ykd I Hkk I nL; ds nks v; kx; rk, wfyf[k, A ½U-VSA½
- izu 4& ykd I Hkk I nL; ka ds fo'kškkf/kdkj fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 5& dkje ½x.ki fir½ D; k gS\ dkje grqykod I Hkk eafdrusI nL; ka dk mi fLFkr jguk vko'; d gS\ ½U-VSA½
- izu 6& jkT; I Hkk dks LFkk; h I nu D; ka dgrsgS\ nks o"kž ckn fdrusI nL; vodk'k xg.k djrs gā\ ½U-VSA½
- izu 7& jk"V fr ds fuokžpu ea dksū&dksū Hkkx yrs gā\ ½S-VSA½
- izu 8& vuq kfrd i fruf/kRo i) fr dks I e>kb; sA ½K-VSA½
- izu 9& fu.kž; ij i qfoþkj D; k gS\ fdl U; k; ky; dks i qfoþkj dk vf/kdkj i klr gā Li"V dhft, A ½A-VSA½
- izu 10& fo/kku i fj"kn , oa fo/kkul Hkk ea vlrj dhft, A ½U-VSA½
- izu 11& LFkkuh; Lo'kkl u fdl sdgrsgā\ nks mnkgj.k nhft, A ½U-VSA½
- izu 12& vfHky[s k U; k; ky; fdl sdgrsgā\ ; g vf/kdkj fdl U; k; ky; dks i klr gS\ ½U-VSA½
- izu 13& /ku fo/ks d dk vFkž fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 14& dñnh; I jdkj ds vax fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 15& jkT; I Hkk ds inu I Hkki fr dk uke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 16& I a þr vf/košku dh vko'; drk dc i Mfh gS\
- izu 17& ykd I Hkk ds nks fo'kškkf/kdkj fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 18& I fo/kku I ákksku dh vko'; drk dc i Mfh gS\

- izu 19& I d n }kj k i kfjr fo/ks d dkuu dk : i dc /kkj.k djrk gS\
- izu 20& I d n ds nks dk; Zfyf[k, \
- izu 21& mi jk"V⁴ fr ds nks dk; Zfyf[k, \
- izu 22& jk"V⁴ fr ds fuok⁷pu ea dks⁸ 'kkfey gks⁹ gS\
- izu 23& Hkkjrh; I fo/kku dk I j {kd fdl sekuk tkrk gS\
- izu 24& I ok¹⁰pp U; k; ky; ds U; k; kf/k'kka dks in I s vyx dc fd; k tk I drk gS\
- izu 25& vf/kdkj iPNk dk vFkZ fyf[k, \
- izu 26& jkT; i ky dh fu; qDr dks¹¹ djrk gS\
- izu 27& NÙkhl x<+dh fo/kku I Hkk ea I nL; ka dh I d[; k fyf[k, A
- izu 28& fo/kku I Hkk I nL; ka dh nks ; kx; rk fyf[k, \
- izu 29& tuin ipk; r ds nks dk; Zfyf[k, \ 1/8-VSA 1/2
- izu 30& LFkkuh; Lo'kkl u fdl s dgrs gS 1/8-VSA 1/2
- izu 31& mPp U; k; ky; dks vfhkys[k U; k; ky; D; ka ekuk tkrk gS\
- izu 32& ftyk U; k; k/kh'k vkj I = U; k; k/kh'k ea vUrj fyf[k, \ 1/8-VSA 1/2
- izu 33& ftyk/kh'k fdl s dgrs gS\ 1/8-VSA 1/2
- izu 34& xte ipk; r ds vk; ds I k/ku fyf[k, A 1/8-VSA 1/2
- izu 35& tuin ipk; r ds vk; ds I k/ku fyf[k, A 1/8-VSA 1/2
- izu 36& e[; ea h ds nks dk; Zfyf[k, A
- izu 37& bdgjh U; k; 0; oLFk dk vFkZ fyf[k, A 1/8-VSA 1/2

y?kq¹²Ukj h; izu

- izu 1& I kefgd mUkjnkf; Ro I s D; k vfhki k; gS\ I e>kb; sA 1/8-SA 1/2
- izu 2& jk"V⁴ fr ds I dV dkyhu vf/kdkj ka dh I eh{kk dhft, A D; k og rkuk'kkg cu I drk gS\ 1/8-SA 1/2
- izu 3& mPpre U; k; ky; dk xBu fdl izdkj I s gksrk gS\ I e>kb; sA 1/8-SA 1/2

- izu 4& jkT; i ky ds dk; k̄ dk o.kū dhft, A ¼U-SA½
- izu 5& fo/kku I Hkk dk v/; {k fdl I nu I spqk tkrk gS\ bl dsrhu dk; Zfyf[k, A ¼U-SA½
- izu 6& jkT; I Hkk ds pkj fo'kSkkf/kdkj fyf[k, A ¼K-SA½
- izu 7& vki kr dkyhu 'kfDr; k̄W D; k gS\ fdu ifjLFkfr; ka ea ykxwfd; k tkrk gS\ I e>kb; sA ¼S-SA½
- izu 8& ekSyd vf/kdkjka dk I j {kd dk̄ gS\ Li"V dhft, A ¼A-SA½
- izu 9& nhokuh , oaQkStnkjh U; k; ky; ea vlrj Li"V dhft, A ¼U-SA½
- izu 10& izudky dk egRo Li"V dhft, A ¼U-SA½
- izu 11& I d n dsrhu dk; Zfyf[k, A ¼U-SA½
- izu 12& I d n dh U; kf; d 'kfDr dk mYys[k dhft, A ¼U-SA½
- izu 13& jk"Vfr dk fuokpu dk̄ djrk gS bl dh i fØ; k dk mYys[k dhft, \ ¼U-SA½
- izu 14& jk"Vfr in dh ; k̄; rk fyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 15& I fo/kku ds vuqPNn 124½ ds vuq kj mPpre U; k; ky; dk U; k; k/kh'k dk̄ gS I drk gS ¼U-SA½
- izu 16& ^mPpre U; k; ky; dk ekSyd vf/kdkjka dk I j {k.k gS bl dFku I svki dgla rd I ger gS\ ¼U-SA½
- izu 17& U; kf; d i ujkoykdu dk vk'k; fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 18& v/; kns k dk̄ ykxw djrk gS\ ¼K-SA½
- izu 19& jkT; i ky dh foUkh; vf/kdkjka dk mYys[k dhft, \ ¼K-SA½
- izu 20& ftyk i pk; r ds dk; Zfyf[k, \ ¼K-SA½
- izu 21& xte&i pk; r dk xBu fdl izdkj gkrk gS\ ¼U-SA½
- izu 22& e[; n.Mkf/kdkjh ds dk; Zfyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 23& ; fn vki dks vki ds {ks= dk I j i p cuk fn; k tk; rks vki fdu dk; k̄ dks i Fkfedrk n̄s\ ¼S-SA½
- izu 24& ; fn vki dks vki ds {ks= dk tui n I nL; cuk fn; k tk; rks vki fdu dk; k̄ dks i Fkfedrk n̄s\ ¼S-SA½

izu 25& vki dsxkø ea l j i p dk fuokpu fdl izdkj gkrk gÅ ¼U-SA½
 izu 26& o; Ld erkf/kdkj dk vFkZfyf[k; Å fdl 0; fDr dkser nusdk vf/kdkj gkrk gS\

nh?kz mÜkjh; izu

izu 1& ykd l Hkk jkT; l Hkk l svf/kd 'kfDr' kkyh D; ka gS\ l e>kb; sA ¼S-LA½
 izu 2& ^efi= ifj"kn : ih egjkc dk ed; iRFkj dksu gSA** 0; k[; k dhft, A¼S-LA½
 izu 3& Hkkjr dsjk"Vr fr dk puuko fdl izdkj fd; k tkrk gS\ jk"Vr fr dsl dVdkyhu vf/kdkj dks l e>kb; sA ¼S-LA½
 izu 4& NRRhl x<+eaLFkkuh; Lo'kkl u dks l e>kb; sA ¼S-LA½
 izu 5& ykd l Hkk ds xBu dks l f{klr eafyf[k, \ ¼U-LA½
 izu 6& Hkkjr dk jk"Vr fr l d n dk vfhklu vak gÅ bl dFku dks l i"V dhft, \ ¼S-LA½
 izu 7& ^efi=e=h ifj"kn ykd l Hkk ds i fr l kefigd : i l smÜkjnk; h gkrsgÅ bl dFku dks l e>kb; s\ ¼S-LA½
 izu 8& jk"Vr fr dsl dVdkyhu 'kfDr; ka dk mYys[k dhft, \
 izu 9& mu dkjdka dks fyf[k, ft l l s U; k; k/kh'kka dks Lora= j [kdj Lora= U; k; dh dYi uk dj l drsgÅ\ ¼S-LA½
 izu 10& l okPp U; k; ky; ekfyd vf/kdkjka dh j{kk fdl izdkj l sdjrh gÅ ¼S-LA½
 izu 11& ^jkT; iky dh 'kfDr; kj jk"Vr fr dsl eku gSbl dFku dks l e>kb; s\ ¼S-LA½
 izu 12& f=Lrjh; ipk; rh jkt 0; oLFkk l svki D; k l e>rs gÅ\ ¼U-LA½
 izu 13& ftyk U; k; ky; dsckjs eavki D; k tkurs gÅ\ ¼U-LA½

&&00&&

bdkbz & 06
I kekftd tkx: drk

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& I kekftd pruk ds nks ck/kd rRo fyf[k, A ¼K-VSA½
- izu 2& NRrhl x<+ea ukjh I 'kfDrdj.k dh nks ; kst uk, a fyf[k, A ¼U-VSA½
- izu 3& cky&fookg ds nks nñi fj.kke fyf[k, A ¼U-VSA½
- izu 4& c) , oav'kDrtuka ds fy, I j {kk D; ka vko' ; d gS\ I e>kb; A ¼S-VSA½
- izu 5& Øheh&yş j I sD; k vk'k; gS\ Li"V dhft, A Øheh yş j dh I hek fyf[k, A ¼A-VSA½
- izu 6& I ipuk ds vf/kdkj vf/kfu; e dh D; ka vko' ; drk gøZ\ I e>kb; A ¼A-VSA½
- izu 7& I kekftd tkxfr dk vFkZ fyf[k, \ ¼U-VSA½
- izu 8& vki ds fopkj ea I kekftd fodkl ds nks ck/kd rRo dk&dk& I sg&\ ¼K-VSA½
- izu 9& ngst ifrczk vf/kfu; e D; k gS\ ¼K-VSA½
- izu 10& Je dY; k.k fdl sdgrs g&\ ¼U-VSA½
- izu 11& I kekftd pruk dks i hkkfor djus okys nks dkj dka dks fyf[k, \ ¼U-VSA½
- izu 12& efgyk I 'kfDrdj.k dk vFkZ fyf[k, \ ¼K-VSA½
- izu 13& cky fookg I svki D; k I e>rs g&\ ¼U-VSA½
- izu 14& cky fookg ds nks dj.k fyf[k, \ ¼U-VSA½
- izu 15& fookg dh mi ; Ør vk; qD; k gksh pkfg, \ ¼U-VSA½
- izu 16& uDI yokn dk vFkZ fyf[k, \ ¼S-VSA½
- izu 17& I yok tMæ ds ckj sea vki D; k tkurs g&\ ¼U-VSA½
- izu 18& ckyJe dk rkRi ; Zfyf[k, \ ¼U-VSA½
- izu 19& jk"Vh; ckyJe vf/kfu; e dc ykxw gqk \ ¼K-VSA½
- izu 20& ekufI d v; kx; rk dks I e>kb; s\ ¼K-VSA½
- izu 21& I ipuk ds vf/kdkj vf/kfu; e dc ykxw gqk \ ¼K-VSA½

izu 22& I p̄uk vk; ksx dk dk; bky fdruso"iZ dk gkrk gS\ ½K-VSA½
 izu 23& Jfedka ds izkj fyf[k, \ ½U-VSA½

y?kq̄Ukjh; izu

izu 1& cky fookg ij jksd D; ka vko'; d gS\ I e>kb; sA ½S-SA½
 izu 2& I kekftd pruk I sD; k I e>rs gS\ Li"V dhft, A ½S-SA½
 izu 3& NRrhl x<+Vksugh irkMuk vf/kfu; e D; k gS\ bl ds nksmnñs; fyf[k, A D; k ½A-SA½
 ; g v/kfo'okl gS\
 izu 4& efgyk vij/kh dks fxj¶rkj djus ds ckn Fkkuk i Hkkjh dks dks & dks I h ½S-SA½
 egROI wkZ ckra /; ku j [kuk pkfg; sA fyf[k; sA
 izu 5& ^i gkMh {ks=ka ea cg&fookg , d vko'; drk gSA** Li"V dhft, A D; k I keku; ½S-SA½
 {ks=ka ea Hkh \ ; g I Hko gS I e>kb, A
 izu 6& cky Jfedks dh fLFkr ea I qkj D; ka vko'; d gS\ I e>kb; sA ½S-SA½
 izu 7& I kekftd pruk dh ifjHkk"kk nhft, \ ½K-SA½
 izu 8& I kekftd pruk dks i Hkkfor djus okys rhu dkj dka dks fyf[k, \ ½K-SA½
 izu 9& fL=; ka dh n'kk I qkj us ds fy, iz kkl u ds }kjk fd; sx; smi k; ka dks fyf[k, \ ½U-SA½
 izu 10& ofnd dky ea efgyk vka dh n'kk fdl izkj Fkh] Li"V dhft, \ ½U-SA½
 izu 11& Vksugh irkMuk vf/kfu; e ds ckjs ea vki D; k tkurs gS\ ½U-SA½
 izu 12& ukjh dks I 'kDr cukus ds fy, NÙkhl x<+ 'kkl u ds }kjk cuk; h xbZ rhu ½U-SA½
 ; kst ukvka ds ckjs ea fyf[k, \
 izu 13& U; ure etnjh vf/kfu; e dk mYyq[k dhft, \ ½U-SA½
 izu 14& cgqfookg ds rhu dkj .kka dks fyf[k, \ ½U-SA½
 izu 15& cgqfookg dks jksduk vko'; d gS\ I e>kb; sA ½U-SA½
 izu 16& fookg ds izkj ka dks fyf[k, \ ½U-SA½
 izu 17& uDI yokn NÙkhl x<+ jkT; ds fodkl ea fdl izkj vojksk cuk gqk gS ½U-SA½
 I e>kb; s\
 21

- izu 18& ferku dk; Øe dsckjseavki D; k tkursgS\ ¼U-SA½
- izu 19& cky Jfedka dh fLFkfr dks I dkj us dsfy, mik; fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 20& jk"Vh; o)k iaku ;kstuk dks I e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 21& dfeyj dsckjseavki D; k I e>rs gS\ ¼U-SA½
- izu 22& I puk vf/kdkj vf/kfu; e dh vko'; drk D; ka gPZ\ ¼U-SA½
- izu 23& jkT; I puk vk; ks ds dk; Zfyf[k, \ ¼U-SA½

nh?kz mUkj; izu

- izu 1& ^Hkkjrh; efgykvka dh n; uh; fLFkfr iztkra= dsfy, puskh gSA** I e>kb; ; orku eaefgykvka dh fLFkfr dks I e>kb; sA ¼S-LA½
- izu 2& NRrhl x<+eaudI yokn dh I eL; k ij , d fopkjRed fucdk fyf[k, A ¼A-LA½
- izu 3& I puk vf/kdkj ds vlrXr dks&dks I svf/kdkj I feefyr gS\ ¼K-LA½
- izu 4& ^fL=; ka dh n; fu; n'kk iztkra= dsfy, puskh gS* bl dFku dks I e>kb; A ¼U-LA½
- izu 5& ^vkt nsk dsfodkl dsfy, I keftd vkj jktulfrd pruk vko'; d gS* bl dFku dks I e>kb; s\ ¼U-LA½
- izu 6& efgyk I 'kfDrdj.k dsfy, e | i ku o u'kk[kkj ij jkd yxkuk D; ka vko'; d gS\ ¼U-LA½
- izu 7& Hkkjr eaefgykvka dh n; fu; n'kk dks I dkj us ds mik; fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 8& NÙkhl x<+'kkI u ds }kjk ukjh I 'kfDrdj.k dsfy, dks&dks I sdk; Zfd; stk jgs gS\ ¼U-LA½
- izu 9& ^ngst I ekt dsfy, dyd gS** bl dFku dks foLrkj I sl e>kb; s\ ¼U-LA½
- izu 10& ngst iFkk dks jkdus dsfy, I jdkj ds }kjk D; k&D; k iz kl fd; stk jgs gS ¼U-LA½
- izu 11& NÙkhl x<+dh Toyar I eL; k uDI yokn ij I f{klr y[k fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 12& Jfedka ds dY; k.k gsrqvki viuk I ko fyf[k, \ ¼A-LA½

- izu 13& ^o) I ekt dh vko'; drk g^s bl dFku dh 0; k[: k dhft, A ¼U-LA½
- izu 14& o) ka dh I g{kk dsfy, I jdkj }kjk fd; s tk jgs dk; ka dks fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 15& fi NMk oxl vk; ks ds dk; l fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 16& I puk vf/kdkj vf/kfu; e ds mnas; ka dks fyf[k, \ ¼U-LA½

&&&00&&&

bdkbz & 07

vkfFkZd l eL; k, j , oa p q k s r ; k j

vfr y?kq m U kj h; i z u

- izu 1& dkykcktkjh dsD; k vk'k; gS\ Li"V dhft, A 1/8-VSA1/2
- izu 2& tek[kkj h D; k gS\ gkfu fyf[k, A 1/U-VSA1/2
- izu 3& eW; of) dsdkbz nks dkj .k fyf[k, A 1/K-VSA1/2
- izu 4& cjkstxkj h l sD; k vk'k; gS\ 1/U-VSA1/2
- izu 5& y?kq m | k s x , oa d h j m | k s x e a n k s v l r j d h f t , A 1/U-VSA1/2
- izu 6& Hkfe ea LFkk; h l q k j g r q d k b z n k s m i k ; f y f [k , A 1/U-VSA1/2
- izu 7& Je dh xfr'khyrk l sD; k vk'k; gS\ fyf[k, A Jfed xfr'khy D; k a g k s t k r k g S \ 1/A-VSA1/2
- izu 8& , dh Ñ r x t e h . k f o d k l d k ; Ø e D ; k g S \ 1/U-VSA1/2
- izu 9& vki j s k u q l y M d k ; Ø e D ; k g S \ f y f [k , A 1/U-VSA1/2
- izu 10& xjhch dsfdrus i z k j g S \ u k e f y f [k , A 1/K-VSA1/2
- izu 11& cjkstxkj h f u o k j . k g r q l j d k j } k j k p y k ; s t k j g s n k s d k ; Ø e f y f [k , A 1/U-VSA1/2
- izu 12& eW; of) dk v F k z f y f [k , \ 1/U-VSA1/2
- izu 13& eW; of) d k s j k d u s d s n k s m i k ; f y f [k , \ 1/A-VSA1/2
- izu 14& vki ds v u d k j e W ; o f) d s n k s i z e d [k d k j . k D ; k g k s l d r s g S \ 1/A-VSA1/2
- izu 15& xjhch ds i z k j f y f [k , \ 1/U-VSA1/2
- izu 16& cjkstxkj h n j d j u s d s f y , l j d k j d s } k j k p y k ; s t k j g s n k s d k ; Ø e k a d k s f y f [k , \ 1/U-VSA1/2
- izu 17& U ; u r e e t n j h f d ; s d g r s g S \ 1/U-VSA1/2
- izu 18& xjhch f d l s d g r s g S \ 1/K-VSA1/2
- izu 19& v U R ; k n ; ; k s t u k D ; k g S \ 1/K-VSA1/2

izu 20&	vn' ; cjkstxkjh fdl sdgrsg\	½K-VSA½
izu 21&	ug: jkstxkj ;kstuk dc ykxwgp\	½K-VSA½
izu 22&	ekš eh cjkstxkjh dk vFkZLi"V dhft , A	½K-VSA½
izu 23&	rduhfd cjkstxkjh dk vFkZLi"V dhft , \	½U-VSA½
izu 24&	cjkstxkjh HkÜkk l sD; k l e>rs g\	½K-VSA½
izu 25&	vkijs'ku 1lyM D; k g\	½K-VSA½
izu 26&	[kk , oa ukxfjd vki firZvk; ksx dh LFkki uk dc gpA	½K-VSA½
izu 27&	Hkkjr ea cjkstxkjh ds nks dj .k fyf[k , \	½K-VSA½

y?kqñÜkjh; izu

izu 1&	Hkkjr ea cjkstxkjh dh l eL; k D; ka fufeZ gpZ\ Li"V dhft , A	½S-SA½
izu 2&	xjhch nš k ds vkfFkZd fodkl ea ck/kd g\ 0; k[; k dhft , A	½S-SA½
izu 3&	xjhch o cdkjh , d l kFk D; ka mRi lUu gksh g\ dkj .k crykb; sA	½U-SA½
izu 4&	^dkyk cktkjh] tek[kkjh] rLdjh] HkZVkpj Hkkjr ea eW; of) ds ied[k dkj .k gh ugh] vfir qvfHk'kki gSA** Li"V dhft , A	½S-SA½
izu 5&	Hkkjr ea eW; of) dspkj i Hkko fyf[k, A eW; of) l sturk ij D; k i Hkko i Mfk g\	½S-SA½
izu 6&	Hkkjr ea eW; of) dks jkdus ds fy, 'kkl d }kjk fd; s tk jgs rhu mi k; ka dks fyf[k, \	½U-SA½
izu 7&	cjkstxkjh ds nji fj .kkeka dks fyf[k, \	½U-SA½
izu 8&	Hkkjr ea cjkstxkjh ds ed[; dkj dka dks fyf[k, \	½U-SA½
izu 9&	eW; of) dk vFkZ fyf[k, , oanks dkj .k fyf[k, \	½U-SA½
izu 10&	^xjhch vkš cdkjh , d gh fl Dds ds nks i gywgS* bl dFku dks l e>kb; A	½U-SA½
izu 11&	izkuea=h jkstxkj ;kstuk ds ckjs ea vki D; k tkurs g\	½U-SA½
izu 12&	eW; of) fonš kh 0; ki kj dksfdl izdkj i Hkkfor djrk g\ eW; of)] cpr , oa	

nh?kz mUkjh; izu

izu 1& ^Hkkjr , d l e) 'kkyh nsk gsftl dsfuokl h fu/kzu gSA** foLrkj l sl e>kb; A
1/8-LA1/2

izu 2& cjkstxkj h fdl sdgrsg\ cjkstxkj h fuokj .k grqNRrh l x<+l jdkj }kjk pyk; s
tk jgs dk; Øeka dk o.kzu dhft , A
1/8-LA1/2

izu 3& f'kf{kr cjkstxkj h ds rhu dkj .k fyf[k, \ 1/4U-LA1/2

izu 4& , dhdr xkeh.k fodkl dk; Øe dks l e>kb; s\ 1/4U-LA1/2

izu 5& xjhch fuokj .k grql jdkj ds }kjk dks&dks l siz kl fd; s tk jgsg 1/4U-LA1/2

izu 6& eW; of) dksnj djus ds fy, viuk l øko fyf[k, A 1/4U-LA1/2

izu 7& ^Hkkjr , d l e) 'kkyh nsk g\$ yfdu buds fuokl h fu/kzu g\$ bl dFku dh
0; k[; k dhft , A 1/4U-LA1/2

&&00&&

bdkbz & 08
mi HkkDrk dh cpr

vfr y?kqñÜkj; izu

- izu 1& mi HkkDrk dh cpr dk l # fyf[k, A 1/4K-VSA1/2
- izu 2& mi HkkDrk dh cpr dk vk'k; Li "V dhft, A 1/4U-VSA1/2
- izu 3& mi HkkDrk dh cpr ds nks 0; ogkfjd egRo fyf[k, A 1/4K-VSA1/2
- izu 4& mi HkkDrk dh cpr ds nks l 9 kfurd egRo fyf[k, A 1/4K-VSA1/2
- izu 5& mi HkkDrk dh cpr dk vk'k; dk vk/kkj fyf[k, A 1/4U-VSA1/2
- izu 6& fdl h nsk dsfoÜk ea-h dksjktLo eami HkkDrk dh cpr l sds sl gk; rk feyrh
gS \ 1/8-VSA1/2
- izu 7& mi HkkDrk dh cpr dh /kkj.kk dksfdl us l cl sigys iLrñ fd; k \ 1/4K-VSA1/2
- izu 8& mi HkkDrk dh cpr ds fl) kUr dks oSkkfud : i fdl usfn; k \ 1/4K-VSA1/2
- izu 9& mi HkkDrk dh cpr fdl sdgrsgS \ 1/4K-VSA1/2
- izu 10& mi HkkDrk dh cpr dksfdrus i djk l seki k tkrk gS \ 1/4U-VSA1/2
- izu 11& mi HkkDrk dh cpr ds nks l 9 kfurd egRo fyf[k, \ 1/4U-VSA1/2

y?kqñÜkj; izu

- izu 1& ^oLrqds i kj Hkd bdkbz ka dsmi ; kx l srñ "Vxqk i klr gkrk gSA** bl dFku dh
0; k[; k dhft, A 1/8-SA1/2
- izu 2& mi HkkDrk dh cpr l jdkj }kjk m | kxks dks l gk; rk nuseafdl i djk l gk; d
gS \ 1/8-SA1/2
- izu 3& mi HkkDrk dh cpr dh ifjHkk"kk fyf[k, \ 1/4K-SA1/2
- izu 4& mi HkkDrk dh cpr ds l # fyf[k, \ 1/4K-SA1/2
- izu 5& mi HkkDrk dh cpr ds eki usea vkus okyh dfBukb; ka dks fyf[k, \ 1/4K-SA1/2
- izu 6& mi HkkDrk dh cpr ds }kjk eW; dk fu/kkj .k fdl i djk fd; k tkrk gS \ 1/4U-SA1/2
- izu 7& mi HkkDrk dh cpr dk 0; ogkfjd egRo fyf[k, \ 1/4U-SA1/2

nh?kz mÜkjh; izu

- izu 1& mi HkkDrk dh cpr dks mngj .k o rkfydk }kjk Li"V dhft, A ¼A-LA½
- izu 2& mi HkkDrk dh cpr mRi Uu gksus ds dkj .kka dks I e>kb; s\ ¼U-LA½
- izu 3& mi HkkDrk dh cpr dks eki useaD; k&D; k dfBukb; ka gksrh gS ¼U-LA½
- izu 4& mi HkkDrk dh cpr I svUrkZVh; 0; ki kj dsyHkka dksfdl izdkj ekik tkrk gS ¼U-LA½

&&00&&

bdkbz & 09
tul ǻ; k foLQkV

vfr y?kqñÜkjh; i zu

- izu 1& eR; qnj fdl sdgrsgð\ ½U-VSA½
- izu 2& l a þr ifjokj i Fkk D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 3& ifjokj dY; k.k dk; Øe l sD; k vk'k; gS\ ½U-VSA½
- izu 4& o"lz 2001 ea Hkkjr ea tul ǻ; k ?kuRo fdruk Fkk \ ½K-VSA½
- izu 5& 2001 dh tux.kuk dsvuð kj Hkkjr dh tlenj , oaeR; ñj fyf[k, A½U-VSA½
- izu 6& tul ǻ; k foLQkV D; k gS\ ½K-VSA½
- izu 7& ifjokj dY; k.k dk; Øe dk vFkZ fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 8& tux.kuk 2001 dsvuð kj Hkkjr ea tlenj , oaeR; ñj fdruk gS\ ½K-VSA½
- izu 9& Hkkjr ea tux.kuk fdrus o"kkā ckn gksh gS\ ½K-VSA½
- izu 10& ubZ tul ǻ; k uhfr dh ?kksk.kk dc gþZ\ ½K-VSA½
- izu 11& ubZ tul ǻ; k uhfr 2001 dk mnæš; fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 12& tul ǻ; k foLQkV ds nks dkj.k fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 13& tle nj dk vFkZ fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 14& eR; qnj fdl sdgrsgð\ ½K-VSA½
- izu 15& fo'o tul ǻ; k fnol dc euk; k tkrk gS\ ½K-VSA½
- izu 16& tul ǻ; k fu; kstu dsfy, l jdkj }kjk pyk; h tk jgh ifjokj dY; k.k dk; Øe dks fyf[k, \

y?kqñÜkjh; i zu

- izu 1& tul ǻ; k of) dh dkbZ rhu l eL; k, a fyf[k, A ½U-SA½
- izu 2& Hkkjr o"lz ea tul ǻ; k of) jkdus dsfy, l jdkj }kjk fd; sx; s dkbZ 4 iz kl fyf[k, A ½U-SA½

- izu 3& tul ǻ; k foLQkV dh l eL; k dh l ek/kku dk dkbzpkj mik; fyf[k, A ¼U-SA½
- izu 4& Hkkjr ea tul ǻ; k foLQkV ds ifj.kke fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 5& jk"Vh; tul ǻ; k uhfr dh vko'; drk dks l e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 6& tul ǻ; k uhfr 2001 dk mnñs; fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 7& ^f'k{kk dk vHkko tul ǻ; k of) dk iæ[k dkj.k gS* ¼U-SA½
- izu 8& tul ǻ; k foLQkV l smRiUu l eL; kvka dks nj djusgrqvi uk l qko fyf[k, \ ¼A-SA½

nh?kz mÜkj; izu

- izu 1& ^Hkkjr t\$ stuf/kD; okysjk"Vª dsfy, jk"Vh; tul ǻ; k uhfr dh vko'; drk gSA** bl dFku dks l e>kb; sA ¼S-LA½
- izu 2& ^tul ǻ; k foLQkV dk mipkj nsk dh tlenj eafu; æ.k djds rFkk nsk dk vkfFkd fodkl djdsgh l EHko gSA** dFku dh 0; k[; k dhft, A ¼S-LA½
- izu 3& tul ǻ; k uhfr 2000 ds iæ[k mnñs; D; k gS\ ¼U-LA½
- izu 4& tul ǻ; k uhfr 2000 ds rgr l jdkj }kj D; k iko/kku fd, x, gS\ ¼S-LA½
- izu 5& xkø l s'kgj dh tul ǻ; k dk iyk; u D; ka gksrk gS\ bl l smRiUu l eL; kvka dks fyf[k, \ ¼S-SA½

&&00&&

bdkbz & 10

Je foHkk tu

vfr y?kqñÜkj h; i zu

izu 1&	Je foHkk tu fdrus iðkj ds gksrs gð\	½K-VSA½
izu 2&	i wKz fØ; kvka dk Je foHkk tu fdl s dgrs gð\	½U-VSA½
izu 3&	i kns'kd Je foHkk tu I svki dk D; k vk'k; gS\	½U-VSA½
izu 4&	^dk; kã dk fof'k"Vhdj.k gh Je foHkk tu gß \ mDr i fjHkk"kk fdl vFkz kkl=h }kjk fn; k x; k gS\ uke fyf[k, A	½U-VSA½
izu 5&	i ks okWl u ds vuq kj Je foHkk tu dh i fjHkk"kk nhft, A	½U-VSA½
izu 6&	Je foHkk tu dk vFkz fyf[k, \	½K-VSA½
izu 7&	Je foHkk tu ds iðkj fyf[k, \	½U-VSA½
izu 8&	Je foHkk tu ds nks ykHk fyf[k, \	½K-VSA½
izu 9&	Je foHkk tu ds nks gkfu; kj fyf[k, \	½K-VSA½
izu 10&	i kns'kd Je foHkk tu fdl s dgrs gð\	½U-VSA½

y?kqñÜkj h; i zu

izu 1&	Je foHkk tu I smi HkkDr kvka dks gksus okys ykHk I e>kb; sA	½S-SA½
izu 2&	mRi kn d snf"Vdks k I s Je foHkk tu I sgksus okys gkfu; ka dks I e>kb; A½S-SA½	½S-SA½
izu 3&	Je foHkk tu fdl iðkj mRi knu djus dh dðkyrk ea of) djrk gS\ Li"V dhft, A	½A-SA½
izu 4&	Je foHkk tu I sl ekt dks dks&dks I h gkfu; kllgS\	½U-SA½
izu 5&	Je foHkk tu dh i fjHkk"kk fyf[k; s\	½K-SA½
izu 6&	ðdk; kã dk fof'k"Vdj.k gh Je foHkk tu gß bl dFku I svki dgkj rd I ger gð	½S-SA½
izu 7&	Je foHkk tu I smRi kn dks dks&dks I sykHk gksrs gð\	½U-SA½
izu 8&	Je foHkk tu I s Jfedka dks fdl iðkj dh gkfu; kj gksrh gS\	½U-SA½

- izu 9& Je foHkk'tu I sJfedka dks gksus okys ykHk dks I e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 10& Je foHkk'tu I sI ekt dks D; k&D; k ykHk gksrs gñ\ ¼U-SA½

nh?kz mÙkj; izu

- izu 1& Je foHkk'tu I sJfedks dh dk; Zkerk rFkk mRi knu dh ek=k eaof) gksh gS\ Li"V dhft, A ¼S-LA½
- izu 2& Je foHkk'tu I smi HkkDrkvka dks D; k&D; k ykHk gksh gS\ ¼U-SA½
- izu 3& Je foHkk'tu I sJfedka dh dk; Z {kerk eaof) gksh gS I e>kb; A ¼S-SA½
- izu 4& Je foHkk'tu fdl izdkj mRi knu djusdh dqkyrk eaof) djrk gS I e>kb; s\

&&00&&

bdkbz & 11

i kÑfrd l d k/ku , oa Ñf"k

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& mi ; ksfxrk dsvk/kkj ij] fy[ksf d Hkkjr ea dks&dks l h feVh i kbz tkrh gS
½U-VSA½
- izu 2& ^cLrj l Hkkx ou l d k/ku ea/kuh gSA** bl l svki D; k l e>rs gS \½S-VSA½
- izu 3& D; k feVh [kfut gS \ Li "V dhft, A ½S-VSA½
- izu 4& 'kq d Ñf"k ds D; k vfHki k; gS \ ½U-VSA½
- izu 5& ifjræ fdl sdgrsgS \ ½U-VSA½
- izu 6& gfjr Økflr l sD; k vk'k; gS \ ½U-VSA½
- izu 7& [kjhQ , oajoh Ql yka ea dkbz nks vlrrj fyf[k, A ½U-VSA½
- izu 8& NRrh l x<+ea dks&dks l sol; i k.kh l j {k.k dñz gS \ fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 9& ouka ij vk/kfjr pkj m | kska dsuke fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 10& Hkfe ds vijnku gks l scpko dsfy, nks mik; fyf[k, A ½K-VSA½
- izu 11& ; fn nfu; k ea [krh ugha dh tkrh rks vki ds thou ij D; k i Hkko i Mf k \
½S-VSA½
- izu 12& vki tgkajgrsgksogkapk; ; k dguk dh [krh gks l drh gS dkj .k l fgr Li "V
dhft, A ½A-VSA½
- izu 13& l d k/ku fdl sdgrsgS \ ½K-VSA½
- izu 14& Hkfe dk mi ; ksx fdu&fdu dk; k ea fd; k tkrk gS \ ½U-VSA½
- izu 15& feÍh fdl sdgrsgS \ ½K-VSA½
- izu 16& ou dk vfKz fyf[k, \ ½U-VSA½
- izu 17& NÜkh l x<+ds nks i ed[k jk"Vh; m | kuka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 18& d f" k fdl sdgrsgS \ ½K-VSA½
- izu 19& [kjhQ Ql yka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½
- izu 20& jch Ql yka dsuke fyf[k, \ ½K-VSA½

izu 21&	NÜkhl x<+ds i æ[k Ql yka dsuke fyf[k, \	¼K-VSA½
izu 22&	ˆcxkrh* df" k fdl s dgrsgð\	¼K-VSA½
izu 23&	'or Økñr l svki D; k l e>rs gð\	¼K-VSA½
izu 24&	Ql y pØ D; k gð\	¼K-VSA½

y?kqñÜkjh; izu

izu 1&	ˆÑf" k Hkkjr dh vkRek gS, oaHkkjr h; vFkZ 0; oLFkk dk vk/kkj gS* bl dFku dh 0; k[; k dhft, A	¼S-SA½	
izu 2&	Hkœ/; l xj h; tyok; qdh Ñf" k , oavki ds vki l kl dh Ñf" k eaD; k&D; k vUrrj gS\ fyf[k, A	¼A-SA½	
izu 3&	fuEufyf[kr dk l esy dhft, &	¼A-SA½	
¼1½	tyks+d feVVh	¼1½	QkLQkñjd vEy
¼2½	dkyh feVVh	¼2½	o"kkZ ds }kjk rhoz fu{k.k fØ; k }kjk
¼3½	dk: i hrh feVVh	¼3½	ufn; ka }kjk tek dh xbz
¼4½	yñjkbñ feVVh	¼4½	Tokye[kh }kjk fudyus okys
¼5½	e: LFkyh; feVVh	¼5½	i gkMh {ks=ka
¼6½	i oñh; feVVh	¼6½	jr gh jr
izu 4&	i kÑfrd l ð k/ku dkñ l sgð\ fdl h , d l ð k/ku dk mnkgj .k nñdj crykb; s fd ; g gekjsfy, D; ka egroi wñz gð\	¼S-SA½	
izu 5&	ou thou dk l j{k.k , oa i fjo/kñ D; ka vko' ; d gð\ fyf[k, A	¼S-SA½	
izu 6&	vki ds {ks= ea dksñ&dksñ l h feVVh i kbZ tkrh gS, oa dksñ l h Ql y yñ tkrh gS\ fyf[k, A	¼S-SA½	
izu 7&	i kdfrd l ð k/ku dk vFkZ fyf[k, \	¼U-SA½	
izu 8&	dkyh feñh vñ tyks+feñh ea vUrrj l e>kb; s\	¼U-SA½	
izu 9&	Hkñe ds vijnu l svki D; k l e>rs gð\	¼K-SA½	
izu 10&	Hkñe vijnu dks jkdusgrqvi uk l qko nhft, A	¼S-SA½	

- izu 11& Hkkjr eafdrus izdkj dh feÍh ik; h tkrh gS\ ¼U-SA½
- izu 12& feÍh vkfFkZd fodkl dk vk/kkj gSbl dFku dks I e>kb; sA ¼U-SA½
- izu 13& m".k dfVcdkh; ou ea dks&dks o{k ik; s tkrsgS\ ¼K-SA½
- izu 14& NÜkhl x<+ea ir>M+ou dgk&dgk; ik; s tkrsgS\ ¼K-SA½
- izu 15& I nkcgj vksj i .kã krh ou ea vlrj fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 16& ikfjra= fdl sdgrsgS\ ¼K-SA½
- izu 17& clakj vksj [kknj ea vlrj fyf[k; s\ ¼U-SA½
- izu 18& ikfjLFkfrd I rgyu fdl sdgrsgS\ ¼K-SA½
- izu 19& gfjr Økãr fdl sdgrsgS\
- izu 20& pdcni i Fkk dks I e>kb; s\ ¼U-SA½
- izu 21& 'kãd df"k vksj vkfn df"k ea vlrj fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 22& tW dk I qgjk js'kk D; ka ekuk tkrk gS ¼S-SA½

nh?kz mÜkj; izu

- izu 1& ^ou; thou gekjh ikÑfrd /kjkj budk I j{k.k vfuok; ZgSA** bl dFku dks foLrkj I sl e>kb; sA ¼A-LA½
- izu 2& Hkãe ij c<rsnco dksn[krsgg dks I sdne mBkuspkg, A foopuk dhft , A ¼S-LA½
- izu 3& ouka I sgks okys vi R; {k ykHk dks&dks I sgS\ fyf[k, A ¼S-LA½
- izu 4& enk I j{k.k ds mik; fyf[k, A ¼S-LA½
- izu 5& Hkkjr eafdrus izdkj dh feÍ ; k; ik; h tkrh gS\ ¼U-LA½
- izu 6& ^ou jk"Vª dh veW; /kjkj gS* bl dFku I svki dgk rd I ger gS\ ¼S-LA½
- izu 7& ouka I sgks okys i R; {k , oa vi R; {k ykHka dks fyf[k, \ ¼U-LA½
- izu 8& ou; ikf.k; ka ds I j{k.k gsrq jdkj ds }kjk D; k iz kl fd; s tk jsgg ¼U-LA½
- izu 9& ou; thoka ds I j{k.k gsrq vi uk I qko fyf[k, \ ¼A-LA½

- izu 10& Hkkjr ea HkkSksfyd nF"V I souka dks fdrus Hkkxka ea cka/k x; k gS\
- izu 11& df"k Hkkjr dh vkRek gS\ bl dFku dks I e>kb; s\ 1/8-LA1/2
- izu 12& >e df"k fdl s dgrsga\ >e df"k I s gkus okyh ykHk o gkfu; kj fyf[k, \ 1/4-U-LA1/2
- izu 13& gfjr Økär fdl s dgrsga\ gfjr Økär ds fo'kSkirkvka dks fyf[k, \ 1/4-U-LA1/2

&&00&&

bdkbz & 12
[kfut , oamtkz l d k/ku

vfr y?kqñÜkjh; izu

izu 1&	ck; ks xš mtkz dš siklr dh tkrh gš\	½U-VSA½
izu 2&	iou mtkz D; k gš\	½K-VSA½
izu 3&	[kfut fdl sdgrsgš\	½U-VSA½
izu 4&	viusvkl &ikl ik; s tkus okys plj [kfutka ds uke fyf[k, A	½K-VSA½
izu 5&	Ojks eXuht v; Ld fdl sdgrsgš\ fyf[k, A	½K-VSA½
izu 6&	v/kkfRod [kfut l s D; k vfhki k; gš\	½U-VSA½
izu 7&	, Y; fiefu; e fdl l scuk; k tkrk gš\ fyf[k, A	½U-VSA½
izu 8&	vkHkik.k cukus fdu&fdu [kfutka dk mi ; ks fd; k tkrk gš\ muds uke
fyf[k, A	½S-VSA½
izu 9&	os dks l s [kfut gšftuea Hkkjr cgr l Eilu gš\	½U-VSA½
izu 10&	NRrhl x<+ea ykgk dgk/feyrk gš\	½K-VSA½
izu 11&	[kfut fdl sdgrsgš\	½K-VSA½
izu 12&	[kfut ds izdkj fyf[k, \	½U-VSA½
izu 13&	/kkrq [kfut ds mnkgj.k fyf[k, \	½K-VSA½
izu 14&	[kfut bžku l svki D; k l e>rs gš\	½K-VSA½
izu 15&	[kyh [kku D; k gš\	½K-VSA½
izu 16&	vHkd dh nks fo'kškrk fyf[k, \	½U-VSA½
izu 17&	mu [kfutka dk uke fyf[k, ftl l svkHkik.k cuk; k tkrk gš	
izu 18&	l heW fdl sdgrsgš\	½K-VSA½
izu 19&	/kkrRod [kfut vks v/kkfRod [kfut ea vürj fyf[k, \	½U-VSA½
izu 20&	NÜkhl x<+ea ghjk dgk; ik; k tkrk gš\	½K-VSA½
izu 21&	NÜkhl x<+ea ykgk dgk; feyrk tkrk gš\	½K-VSA½

izu 22&	Åtkl I d k/ku fdl sdgrsg\	1/8-VSA1/2
izu 23&	ÅtkldsijEijkxr I k/ku dks&dks I sg\	1/8-VSA1/2
izu 24&	Hkkjr ea dks yk mRiknd pkj jkT; ka ds uke fyf[k, \	1/8-VSA1/2
izu 25&	ty fo r dñz dk uke fyf[k, 1/4dk&nk\A	1/8-VSA1/2
izu 26&	iou Åtklfdl sdgrsg\	1/8-VSA1/2
izu 27&	ck; ekl Åtklfdl sdgrsgA	1/8-VSA1/2

y?kqñUkj h; izu

izu 1&	mfpr I æk tkM+ &	1/8-SA1/2
	[kfut	mi ; ksx
1/41/2	e&fut	1/41/2 vkHkñk.k
1/21/2	ued	1/21/2 i sU'ky dk 'kh'kk
1/31/2	rkkk	1/31/2 Hkkstu ea
1/41/2	ghjk	1/41/2 bLlkr cukusea
1/51/2	xQkbM	1/51/2 fo r ; æ ea
1/61/2	ftll e	1/61/2 lykLVj vkñD isjl cukusea

izu 2& I ks ZmtkZds si klr dh tkrh gS\ bl dk dgkñmi ; ksx fd; k tkrk gS\ fyf[k, A
1/4A-SA1/2

izu 3& ^ykg v; Ld fodkl dh tuuh gSA** bl dFku dksLi "V dhft, A 1/8-SA1/2

izu 4& [kuu , oaosku I sD; k I e>rs gS\ Li "V dhft, A 1/8-SA1/2

izu 5& ^e&uht dks tñ vkñD vkñV VM** D; ka dgk tkrk gS\ fyf[k, A 1/4U-SA1/2

izu 6& fuEufyf[kr [kfutka dks ifgpk dj mudk uke fyf[k,] os /kkfRod gS
v/kkfRod gSvFkok [kfut bZku gS\ 1/4A-SA1/2

[kfut i ðkj

- 1- I æej
- 2- dks yk

- 3- rkaek
 - 4- xQkbV
 - 5- ,UVhe.kh
 - 6- vHkd
- izu 7& fuEu fn, x, 'kCnka ea l sp; u dj fjDr LFkku dh i firZ dhft, A ¼A-SA½
 eXuS/kbV] gE3/kbV] fyekukbV] l 3/jkbV
- 1- ----- vkDI htuj ty vksj ykgs dk l feJ.k gkrk gSA
 - 2- dkys jax dk l okRe fdLe dk ykgs v;Ld ----- gSA
 - 3- FkS/ks ds __.kq {kj.k ds QyLo: i vof'k"V [kfut ds: i ea ?kfV; k ykgs vksj
 ,Y; fefu; e dk l dlnzk ----- gkrk gSA
 - 4- ----- ea /kkrq dk i fr'kr 60% l s 70% rd gkrk gS \
- izu 8& ^orZeku ; q; dks [kfutka dk ; q; ekuk tkrk gS* bl dFku l s vki dgka rd
 l ger gS \ ¼S-SA½
- izu 9& Hkkjr eafdrus izdkj dk [kfut ik; k tkrk gS \ ¼U-SA½
- izu 10& rkcs dk mi ; ksx fyf[k, \ ¼U-SA½
- izu 11& vHkd dk mi ; ksx fdu dk; ka ds fy, gkrk gS \ ¼A-SA½
- izu 12& ykgs vksj bLi kr dks vk/kkj Hkur mn; ksx D; ka ekuk tkrk gS \ l e>kb; A ¼U-SA½
- izu 13& efcbl gkbZ D; ka i fl) gS \ ¼K-SA½
- izu 14& [kfut rsy ds l j {k.k gsrqns l q;ko nhft, \ ¼S-SA½
- izu 15& ^Hkkjr ea i jek.kq ÅtkZ dk egRo fnukafnu c<rk tk jgk gS \ l e>kb; A ¼U-SA½
- izu 16& ÅtkZ ds vl; l k/kukadh rnyuk ea ty fo | q; D; ka egRo i wkZ gS l e>kb; A ¼U-SA½
- izu 17& i jek.kq ÅtkZ dk egRo fyf[k, \ ¼U-SA½

nh?kZ mUkjh; izu

- izu 1& /kkfRod , oav/kkfRod [kfut D; k gS \ budsuke fy [kkj rFkk i R; d dk vius
 nsud thou ea, d&, d mi ; ksx fyf[k, A ¼S-LA½

- izu 2& eřicbZgkbZD; kai fl) gS\ nřk dh vFkZ0; oLFkk eabl ds; křnku dksI e>kb; A
1/8-LA1/2
- izu 3& v.kq'kfDr dk iz kř I `tukRed dk; křeafdl izdkj fd; k tk I drk gS\ Li"V
dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 4& [kfutka ds I j {k.k gřqvi uk I qko fyf[k, \ 1/8-LA1/2
- izu 5& NÜkhl x<+eafdl [kfut dh i pğrk gS\ , oabl ij I pkyr mn; křka dsuke
fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 6& ^NÜkhl x<+[kfut I Eink dh nř"V I sl Ei uu gS* bl dFku dksLi"V dhft, \
1/4-LA1/2
- izu 7& ykř , oabl ikr mn; křka dh I eL; kvka dks fyf[k; s\ 1/4-LA1/2
- izu 8& I kř ÅtkZ dk egRo fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 9& ^fdl h nřk ds vks| křxd fodkl dsfy, ÅtkZgh eq; vk/kkj gS* bl dFku dks
I e>kb; s\ 1/4-LA1/2
- izu 10& ^ÅtkZdk I j {k.k vko' ; drk ughagekjh etnijh gS* bl dFku dksI e>kb; sA
1/4-LA1/2
- izu 11& ty fo|ř ds ykřka dks fyf[k, \ 1/4-LA1/2
- izu 12& ^v.kq'kfDr dk iz kř I `tukRed dk; křeafdl izdkj fd; k tkrk gS* I e>kb; s
1/4-LA1/2

&&00&&

bdkbz & 13
fuekZk m | ksx

vfr y?kqmÜkjh; izu

- izu 1& vki ds {ks= eaLFkfi r fdl h , d m | ksx ds ckjs ea fyf[k, A ¼U-VSA½
- izu 2& Ñf" k m | ksx , oafuekZk m | ksx ea dkbZ nks vUlj fyf[k, A ¼U-VSA½
- izu 3& fVLdks D; k gS\ Li"V dhft, A ¼U-VSA½
- izu 4& Hkkjr ea Ñf" k vk/kkfjr m | ksx ka ds uke fyf[k, A ¼K-VSA½
- izu 5& cMsi ekus ds m | ksx I svki D; k I e>rs gS\ ¼S-VSA½
- izu 6& , d k dk& I k m | ksx gSft I ea oLrj ka dk fuekZk ?kVka ea gkFkka I sfd; k tkrk gS\ ml dk uke fyf[k, A ¼S-VSA½
- izu 7& very D; k gS\ ¼U-VSA½
- izu 8& vkuln feYd ; fu; u fyfeVM dk I f{klr uke fyf[k, A ¼K-VSA½
- izu 9& I sy D; k gS\ ¼K-VSA½
- izu 11& Hkkjr ea jsy bñtu dgkM curk gS\ ¼K-VSA½
- izu 11& Hkkjr ty; ku cukus okys dñks ds uke fyf[k, A ¼K-VSA½
- izu 12& m | ksx fdl sdgrs gS\ ¼K-VSA½
- izu 13& i kdfrd vk/kkj ij m | ksx ka dks fdrus oxZ ea cka/k x; k gS\ ¼K-VSA½
- izu 14& Hkkjr ds nks m | ksx ka ds uke fyf[k; s\ ¼K-VSA½
- izu 15& fVLdks D; k gS\ ¼K-VSA½
- izu 16& dñ/hj m | ksx I snks ykHk fyf[k, \ ¼K-VSA½
- izu 17& NÜkhl x<+ea dk& & dk& I s Hkkjh m | ksx gS\ ¼K-VSA½

y?kqmÜkjh; izu

- izu 1& futh m | ksx , oa I koZtfud m | ksx ea vUlj Li"V dhft, A ¼U-SA½
- izu 2& fdl h m | ksx dk fodkl fdu ckrka ij fuHkj djrk gS\ ¼S-SA½
- izu 3& jk"Vh; vFkD; oLFk ea m | ksx ka ds ; ksxnku dks I e>kb; sA ¼S-SA½
- izu 4& ty inñk.k ds jkdFkke dks fyf[k, A ¼U-SA½

- izu 5& i ; kbj.k gkl l svki D; k l e>rs gð \ 1/8-SA 1/2
- izu 6& NÜkhl x<+ea phuh mn; kx dgk; LFkfi r gð \ 1/8-SA 1/2
- izu 7& cM; i ðkus ds m | kx , oa Nk/s i ðkus ds m | kx ij rhu vlrj fyf[k; s \ 1/4-SA 1/2
- izu 8& vk/kkj Hkur m | kx fdl sdgrs gð \ 1/8-SA 1/2
- izu 9& dð/hj m | kx dk vFkz dgrs gð \ 1/4-SA 1/2
- izu 10& j fM; k/kehZ i nllk.k dks l e>kb; s \ 1/4-SA 1/2
- izu 11& Hkkjr ea d'k ij vk/kkfjr m | kx ka ds uke fyf[k, A
- izu 12& oL= m | kx vkj ykj bLkr m | kx ea rhu vlrj fyf[k, \ 1/4-SA 1/2
- izu 13& i ; kbj.k gkl l svki D; k l e>rs gð \ 1/8-SA 1/2
- izu 14& vki vius {k= ea ty i nllk.k dks jkdus ds fy, D; k mik; vi uk; ks \ 1/4 \ S-SA 1/2

nh?kz mÜkjh; izu

- izu 1& fdl h m | kx ea euð; dh egrh Hkfi edk fyf[k, A 1/8-LA 1/2
- izu 2& fofHkUu izkj ds m | kx ka dks , d pkVZ ds ek/; e l s l e>kb; s A 1/8-LA 1/2
- izu 3& vki ds {k= ea fLFkr fdl h , d m | kx dk o.kU fuEu ckrka dks /; ku ea j [kdj dhft, & 1/4-LA 1/2
- 1/4 1/2 dPpeky] 1/2 1/2 l fØ; vki fir] 1/3 1/2 ekuo l d k/ku]
- 1/4 1/2 cktkj] 1/5 1/2 ; krk; kr 1/6 1/2 i mha
- izu 4& Hkkjr ds l hekdj ekufp= ea fuEufyf[kr dks n'kkb; s & 1/4-LA 1/2
- 1/4 1/2 phuh m | kx okys rhu jkT;] 1/2 1/2 tW m | kx
- 1/3 1/2 l rh oL= m | kx 1/4 1/2 ykjgk , oa Li kr m | kx
- 1/5 1/2 dkxt m | kx dsfy, ifl) uxj 1/6 1/2 nks l ðh ol k m | kx jkT;
- izu 5& ok; q i nllk.k dks jkdus ds fy, vki D; k mik; dj ks \ 1/8-LA 1/2
- izu 6& Hkkjr h; d'k mRi knu ea of) ds dkj. ka dks fyf[k, \ 1/4-LA 1/2
- izu 7& NÜkhl x<+ea l heW m | kx ds LFkkuhdj.k ds dk; ka dks fyf[k, \
- izu 8& l ðh oL= m | kx dh eq; l eL; kvka dks fyf[k, \

&&00&&

bdkbZ & 14
ekufp= i Bu , oa vdu

vfr y?kqñÜkjh; iZu

- iZu 1& ekufp=ka ds vdu ds l e; fdu ckrka dk /; ku j [kuk vko' ; d gS\½-SVA½
iZu 2& : <+fpUg fdl sdgrsg\ ½U-VSA½

y?kqñÜkjh; iZu

- iZu 1& ekufp= ea vdu djrs l e; fdu&fdu ckrka dks /; ku ea j [kuk pkfg, A
½S-SA½

nh?kZ mÜkjh; iZu

- iZu 1& Hkkjr ds ekufp= ea fuEufyf [kr dks n'kkb; s & ½A-LA½
¼½ fnYyh l s dydÜkk j sy ekxZ A

½½ ueñk unh ½½ mÜkj Hkkjr dk xlluk mRi kend {ks=

¼½ ekyok dk i <lj] ½½ cSykMlk ykñ {ks=

- iZu 2& Hkkjr ds ekufp= ea fuEu dks vdu dhft , & ½A-LA½

¼½ pñub] ½½ l ri Mlk ½½ Ñ".kk unh

¼½ Hkk [kMlk ckak ½½ ddZ j s [kk

- iZu 3& Hkkjr ea fn, x, ekufp= ea fuEufyf [kr dks n'kkb; s & ½A-LA½

¼½ phYdk >hy ½½ jcj mRi kend {ks=

½½ Nks/k ukxi j dk i <lj ¼½ xgñ mRi kend {ks= ½½ dkojh unh A

- iZu 4& Hkkjr ea fn, x, eku fp= ea fuEufyf [kr dks vdu dhft , & ½A-LA½

¼½ Fkkj e: LFky] ½½ rklrh unh ½½ l kkkj >hy

¼½ cakky dh [kkMlk ½½ jkAj d syk ykñ LFkk l a æ A

- iZu 5& Hkkjr ds fn, x, ekufp= ea fuEu fyf [kr dks n'kkb; s & ½A-LA½

¼½ pkoy mRi kend {ks= ½½ fgln egkl kxj ½½ tW m | ksx

¼½ rkæc mRi kend {ks= ½½ fo'o dk l okZ/kd o"kkZ okyk {ks= A

izu 6& : <+fplg cukb; s& 1/4-LA1/2
 1/4 1/2 nkgjh cMh jsy ykbu
 1/2 1/2 efinj
 1/3 1/2 i Ddk dprk;
 1/4 1/2 fdyk
 1/5 1/2 vUjkZVh; I hek
 1/6 1/2 vkjf{kr ou

izu 7& Hkkjr dsekufp= ea pkoy mRi kind {ks= js[kkdar dhft, A 1/4-LA1/2

izu 8& Hkkjr dsekufp= ea n'kkb; s\
1/4-LA1/2
 1/4 1/2 Fkkj dk e: LFky 1/2 1/2 ddZjs[kk 1/3 1/2 uehk unh
 1/4 1/2 f' kokfyd Js kh 1/5 1/2 fpYdk >hy 1/6 1/2 fnYyh I sptubZ rd jsy ekxZ
 1/7 1/2 NkV/k ukxi j 1/8 1/2 ckEcs gkbZ 1/9 1/2 jcM+mRi kind {ks=
 1/10 1/2 ihj i atky Js kh A

izu 9& Hkkjr dsekufp= ea n'kkb; s\
1/4-LA1/2

1/4 1/2 I kkkj >hy 1/2 1/2 egkunh 1/3 1/2 pk; mRi kind {ks=
 1/4 1/2 cEcbZ I s vxjk jsyekxZ 1/5 1/2 cxykj 1/6 1/2 xkj k& [kkI h dh i gkfM+ k;
 1/7 1/2 dU; kdprjh 1/8 1/2 dPN dkj .k 1/9 1/2 I okZ/kd o"kkZ okyk {ks=
 1/10 1/2 82° i whZ ns kkrj js[kKA

&&00&&

i fjf'k"V

I kekftd foKku & d{kk ni oha

1/hi%bl i fjf'k"V eaKkukRed] vocks[k] vuuq; kx rFkk dSky ds izu I fEefyr gSA½

vfr y?kqñÜkjh; izu

- izu 1& vks| kfxd Økflur I sD; k vfhki k; gS\ 1/4U-LA½
- izu 2& Hkkjr dspkj iæq[k onka dsuke Øe I sfyf[k, A 1/4K-LA½
- izu 3& 'khr; q) dk vFkZ crkb; sA ; g fdu nks n's kka ds e/; gq/k \ 1/4U-LA½
- izu 4& I d n }kjk ikfjr fo/ks d dc dkun cu tkrk gS\ 1/4K-LA½
- izu 5& jkT; iky dh fu; qDr fdl ds }kjk dh tkrh gS\ 1/4K-LA½
- izu 6& uxj ikfydk ds nks dk; Zfyf[k, A 1/4U-LA½
- izu 7& I kekftd pruk ds nks ck/kd rRo fyf[k, A 1/4K-LA½
- izu 8& vn'; cjktxkjh dk vFkZ crkb; sA 1/4U-LA½
- izu 9& 2001 dh tux.kuk ds vuq kj Hkkjr dh tul q; k fdruh gS\ 1/4K-LA½
- izu 10& mu [kfutka dsuke fyf[k, A ykq; qDr [kfutka dsuke fyf[k, A 1/4K-LA½
- izu 11& [kfut fdl sdgrsg\ [kfut ds idkj fyf[k, A 1/4U-LA½
- izu 12& n{ksk dk vFkZ fyf[k, A 1/4U-LA½
- izu 13& Hkkjr ea Ñf"k vk/kkfjr m | kska dsuke fyf[k, A 1/4K-LA½
- izu 14& Hkkjr ea jsy ds bat u dk fuekZk dgkllgkrk gS\ 1/4K-LA½
- izu 15& vjc I kxj eafLFkr Hkkjr dk , d rsy mRi kn d {ks= dk uke fyf[k, A 1/4U-LA½

y?kqñÜkjh; izu

- izu 16& xW fuji {krk dh uhfr ds rhu iæq[k rRoka dks Li "V dhft , A 1/4U-SA½
- izu 17& lykl h ds ; q) ds dkbZ rhu i fj.kke fyf[k, A 1/4K-SA½
- izu 18& Qkl hokn dk vFkZ crkb; sA 1/4U-SA½
- izu 19& NRRhl x<+ds ykd xhrka dk oxhbj .k dhft , A 1/4S-SA½
- izu 20& jk"V i fr in dh ; kx; rk fyf[k, A 1/4K-SA½

- izu 21& mPp U; k; ky; dks vfhky[k U; k; ky; D; ka dgk tkrk gS\ 1/8-SA1/2
- izu 22& efgyk I 'kfDrdj.k dk vFkZ crkb; sA efgykvka dh fLFkfr I qkkj ds dkbZ rhu
mik; fyf[k, A 1/4-SA1/2
- izu 23& I puk vf/kdkj fu; e ds vUrxr dks I svf/kdkj I fefyr gS\ I e>kb; A
1/8-SA1/2
- izu 24& Hkkjr ds pkj ouLifr ins'kka ds uke fyf[k, A 1/8-SA1/2
- izu 25& ^ykg v; Ld fodkl dh tuuh gSA ** bl dFku dks Li"V dhft, A 1/8-SA1/2

nh?kZ mUkjh; izu

- izu 26& iFke fo'o ; q ds dkj.kka dks Li"V dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 27& I a q r jk"V I ak ds dk; k dk eif; kadu dhft, A 1/4-LA1/2
- izu 28& NRrhl x<+dh ykd I uNfr dk o.ku dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 29& ^jk"Vifr I d n dk vfhkuu va gSA** dkj.k I fgr Li"V dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 30& i pk; rh jkt ij , d fVli.kh fyf[k, A 1/4-LA1/2
- izu 31& o) o v'kDr tuka dh I g{kk ds fy, dks I h 0; oLFkk, Wvi f{kr gS vkj D; ka \
I e>kb; sA 1/8-LA1/2
- izu 32& ^Hkkjr , d I e) 'kkyh ns'k gS ftl ds fuokl h fu/kU gA A** foLrkj I s o.ku
dhft, A 1/8-LA1/2
- izu 33& tul q; k uhfr 2000 ds ied[k mnns'; D; k gS\ 1/8-LA1/2
- izu 34& mtKZ ds uohu I d k/ku D; k gS\ mnkgj.k I fgr I e>kb; sA 1/8-LA1/2
- izu 35& Hkkjr ds ekufp= ean'kkb; s & 1/4-LA1/2
 - 1/41/2 dkxt m|ks ds fy, ifl) LFkku
 - 1/21/2 Hkkjr dk i s/ky; e mRi kend LFkku
 - 1/31/2 Hkkjr dk ekud I e; fu/kkZjr djus okyh ns'kkarj j[kk
 - 1/41/2 i kphu ofyr ior
 - 1/51/2 c&ykj I s xpkghVh rd ok; qekxZ A

I kekftd foKku & d{kk ni oha
bdkbZ & 01

chl oha I nh ea fo'o
%oLrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mÙkj nhft, &

- izu 1& [kys }kj dh uhfr dk tud dksu Fkk \
- izu 2 & vks| kfxd Økär 'kCn dk iz, ksx I oä Fke fdl usfd; k Fkk \
- izu 3& Hkkjr ea I oä Fke fdl tkfr dk vkxeu gqvk Fkk \
- izu 4& bLV bf.M; k dEi uh dh LFkki uk dc gpZ Fkh \
- izu 5& teZuh }kjk ; ð) ea iz ðr itdqch dk D; k uke Fkk \
- mÙkj%& ¼1½ vesjdk ¼2½ cyu dþZ ¼3½ Mp ¼4½ 1600 bZ
¼5½ ^; qckV*

¼B½ fjDr LFkkuka dh ifrz dhft, &

- izu 1& 1894&95 dh phu tkiku ; ð) ea ----- dh ijkt; gpZ FkhA
- izu 2& 1833 ea fcvsu ----- 0; kikj dk mÙeyu dj fn; k x; kA
- izu 3& I Hkh nš kka dh phu eafdl h Hkh LFkku ij 0; kikj djus dh NW ----- gA
- izu 4& fdl h 0; oLFkk dh u"V djdsml ds LFkku ij uohu 0; oLFkk LFkki uk gkus ----
----- gA
- mÙkj%& ¼1½ phu ¼2½ nkl ¼3½ [kys}kj dh uhfr ¼4½ vks| kfxd Økär

¼C½ mfpr I Ecak tkMk&

mÙkj

- 1- cakky dk uokc & ¼A½ phu & fl jktqnkSyk
- 2- [kjcqtsdk dkVuk & ¼B½ fl jktqnkSyk & phu
- 3- fyEcu & ¼C½ Ýka & nkl cktkj
- 4- vYthfj; k ij vf/kdkj & ¼D½ nkl cktkj & Ýka

1/10 1/2 cgfodYih izu&

izu 1& vYthfj; k ij Ýkd usdçtk dj fy; kA
1/4A 1/2 1934 bZ 1/4B 1/2 1930 bZ 1/4C 1/2 1939 bZ 1/4D 1/2 1830 bZ

izu 2& phu tkiku ; q) gqvk Fkk&
1/4A 1/2 1880&81 1/4B 1/2 1919&20 1/4C 1/2 1894&95 1/4D 1/2 1992&93

izu 3& pdkeh Loræ jkT; B çfYt; e dkæks dgyk; k&
1/4A 1/2 1900 bZ 1/4B 1/2 1917 bZ 1/4C 1/2 1908 bZ 1/4D 1/2 1921 bZ

izu 4& fcV/u dh egjkkuh foDVksj; k usHkkjr l kekKh dh inoh /kkj.k dh&
1/4A 1/2 1875 bZ 1/4B 1/2 1877 bZ 1/4C 1/2 1876 bZ 1/4D 1/2 1873 bZ

mÜkj& 1/41 1/2 1830 bZ 1/42 1/2 1894&95 1/43 1/2 1908 bZ 1/44 1/2 1877 bZ

1/11 1/2 I R; , oa vI R; NkfV, &

izu 1& gæjh ds l kFk f=vkuks dh l f/k 4 tu 1920 ea gqz FkhA

izu 2& l kjuked dkş ys dk {ks= Ýkd dh ughafeykA

izu 3& 1907 ea rhu nş kka dk l æk cuk ml sf=i y , Urk dgrsgA

izu 4& 1914 ds ; q) ds l e; tkiku , d detkj jk"Vª FkkA

izu 5& ^ kxq* 'kkl u dh l sud 'kkl u dh dgrsgA

mÜkj& 1/41 1/2 I R; 1/42 1/2 vI R; 1/43 1/2 I R; 1/44 1/2 vI R; 1/45 1/2 I R;

&&&00&&&

bdkbz & 02
 jk"Vbkn dk mn;
 %Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mÜkj nhft, &

- izu 1& bVyh ea QkftTe dk J\$ fdudks g\$ \
- izu 2 & tkiku ea vfuok; ZI fud I ok dc ikjkk dh \
- izu 3& fgVyj dh teuh dh turk D; k ekurs g\$ \
- izu 4& iFke fo'o ; q) dk var dc gqk \
- izu 5& Qkfl LV ikvhz ds ; pd l nL; dks D; k dgk tkrk g\$ \
- mÜkj %& ¼1½ eq kfyuh ¼2½ 1872 ¼3½ eDnrkrk ¼4½ 11 uoEcj 1918
 ¼5½ dkyh deht

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frz dhft, &

- izu 1& bVyh vkj : I ds e/; 0; ki kfjd I f/k ----- ea gpa
- izu 2& iFke vdhe ; q) ----- ea gqk Fkka
- izu 3& vkfLVª, k vkj pdk ckfo; k ea ----- tkfr dk ckgy; Fkka
- izu 4& fcVsu ds izkkueah ----- Fkka
- izu 5& ----- us ol k; Z dh I f/k dk var fd; ka
- mÜkj %& ¼1½ 1935 ¼2½ 1839 ¼3½ teu ¼4½ yk; d tkt ¼5½ fgVyj

¼C½ mfpr I Ecak tkMk&

- 1- bVyh ds jktk & ¼A½ fgVyj
- 2- teuh dk rkuk' kkg & ¼B½ ol k; dh I f/k
- 3- f}rh; fo'o ; q) dk cht & ¼C½ foDVj bet; py
- 4- Qkfl LVokn dk nq jk uke & ¼D½ Qkl hokn
- mÜkj %& ¼1½ &C ¼2½ &A ¼3½ &B ¼4½ &D

1/2 cgfodYih izu&

- izu 1& ukthokn dk i kko c<+x; k&
 1/4 1/2 1935 bZ 1/3 1/2 1936 bZ 1/2 1/2 1933 bZ 1/1 1/2 1934 bZ
- izu 2& teZuh l suk }kjk i fj l ij vf/kdkj fd; k Fkk&
 1/4 1/2 22 tuw 1941 1/3 1/2 23 tuw 1941 1/2 1/2 20 tuw 1941 1/1 1/2 25 tuw 1941
- izu 3& eH kfyuh dks Qkd h nh xb&
 1/4 1/2 1 ebl 1945 1/3 1/2 15 ebl 1945 1/2 1/2 2 ebl 1945 1/1 1/2 20 ebl 1945
- izu 4& 'kksx q i) fr 19oha l nh dse/; rd pyh
 1/4 1/2 : l 1/3 1/2 i fj l 1/2 1/2 tki ku 1/1 1/2 fcl/su
- mUkj & 1/4 1/2 1934 1/2 1/2 22 tuw 1941 1/3 1/2 2 ebl 1945 1/4 1/2 tki ku

1/2 I R; , oa vl R; NkfV, &

- izu 1& phu i Fke vQhe ; q) ea fcl/su l sijkftr gqk Fkka
- izu 2& 19oha l nh ea blySM vR; f/kd i m hi fr jk"V^a cu x; k Fkka
- izu 3& 1862 ea vesj dk ds jk"Vⁱ fr vclge fydu usnkl i Fkk dks vf/kd tkj fn; k Fkka
- izu 4& cDI j ; q) ea phu dh vkfFkd fLFkfr ea l qkkj vk; ka
- izu 5& lykl h dk ; q) 1757 ea gqk Fkka
- mUkj & 1/4 1/2 I R; 1/2 1/2 I R; 1/3 1/2 vl R; 1/4 1/2 vl R; 1/5 1/2 I R;

&&&00&&&

bdkbz & 03
 1945 ds ckn dk fo'o
 %Lrfu"B izu½

%A½ ,d 'kcn ea mUkj nift, &

- izu 1& fofHku jk"Va ds oþkfjd ; q) dks D; k dgrs gð \
- izu 2 & I a þr jk"Va I æk ea i kj æk eafdrus jk"Vka us I nL; rk xg.k dh \
- izu 3& I a þr jk"Va I æk dk I fpoky; dgk; gð \
- izu 4& LFkkbZ jk"Vka dks fn, x, vf/kdkj dks D; k dgrs gð \
- izu 5& 1986 ds njkjs I Eesyu dk v/; {k fdudks cuk; k x; k gð
- mUkj %& %1½ 'khr; q) %2½ 51 jk"Va %3½ U; ; kdZ %4½ ohVks vf/kdkj
 %5½ eþkos

%B½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft, &

- izu 1& vrjkZVh; U; k; ky; ----- ea gð
- izu 2& orþku ea I a þr jk"Va ds egkl fpo ----- gð
- izu 3& egkl Hkk dh i Fke efgyk v/; {k ----- FkhA
- izu 4& I a þr jk"Va I æk dh LFkki uk ----- FkhA
- izu 5& vfÝdk ds jaxHkn uhfr dks nj djus ea ----- n'sk dh Hkfiedk jgh gð
- mUkj %& %1½ ge %2½ okudh eu %3½ Jherh fot; y{eh if.Mr
 %4½ 24 vDVcj 1945 %5½ Hkkjr

%C½ mfpr I Ecak tkMk&

- 1- vrjkZVh; Je I æBu & %A½ UNESCO
- 2- [kk | , oadf"k I æBu & %B½ F.A.O.
- 3- 'k\$kf.kd foKku & %C½ I.M.F.
- 4- fo'o LokLF; I æBu & %D½ I.L.O

bdkbz & 04
Hkkjr dh I kldfrd fojkl r
%Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mUkj nhft, &

- izu 1& uackMk D; k gS\
- izu 2 & NÜkhl x<+dk , d ykdur; crkbz \
- izu 3& i fkh uR; fdl i fkh l s l Ecf/kr gS\
- izu 4& gkyh mRI o fdl /keZ l s l Ecf/kr gS\
- izu 5& Jhd".k ds tUefnol ij dksu l k mRI o eukrsgS\
- mUkj%& ¼1½ ok | ; æ ¼2½ l qvk ¼3½ l ruke i fkh ¼4½ fglunw /keZ
- ¼5½ d".k tUek"Veh

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft, &

- izu 1& vk; kã dk i kfpure xfk ----- gA
- izu 2& egtuindky ea ----- FkA
- izu 3& jkeplnz ds pfj= dk o.ku ----- FkA
- izu 4& 16oha 17oha 'krkCnh ds egku epy l ekV ----- FkA
- izu 5& ofnd ; q ea l ekR ----- o.kkã ea foHkkf tr FkA
- mUkj%& ¼1½ __xon ¼2½ l ksyg tuin ¼3½ ryl hnl ¼4½ vdcj ¼5½ 4 o.kZ

¼C½ mfpr l Ecak tkMk&

- 1- dkSVY; & ¼A½ ikp rRo
- 2- dYg.k & ¼B½ vFkZ kkl=
- 3- T; kfr"kkpk; Z & ¼C½ jktrjfx.kh
- 4- cEgk.M & ¼D½ vk; kVB
- mUkj%& ¼1½&B ¼2½&C ¼3½&D ¼4½&A

1/2 cgfodYih izu&

izu 1& f}rh; fo'o ; @ ea ijftr nsk Fkk&

1/4 1/2 plu 1/8 1/2 tkiku 1/16 1/2 bVyh 1/32 1/2 teLuh

izu 2& f}rh; fo'o ; @ ea l oã Fke ijek.kqce dk iz kx fd; k Fkk&

1/4 1/2 vejjdk 1/8 1/2 tkiku 1/16 1/2 Ykd 1/32 1/2 : l

izu 3& l Ldkj xhr g&

1/4 1/2 tle fnol xhr 1/8 1/2 Hkkstyh 1/16 1/2 l qk xhr 1/32 1/2 nnfj; kA

izu 4& f}rh; fo'o ; @ ds l e; bxySM ds izkkueah Fkk&

1/4 1/2 ykMZ , Vyh 1/8 1/2 fclVu pfpÿ 1/16 1/2 cMkfi V 1/32 1/2 Dyheká kks

mÜkj& 1/16 1/2 teLuh 1/32 1/2 vejjdk 1/64 1/2 tlefnol xhr 1/128 1/2 ykMZ , VyhA

1/2 I R; , oa v l R; NkV , &

izu 1& nf{k.k Hkkjr ds 'kfDr'kkyh jk"Vª cEguh , oafot; uxj FkKA

izu 2& Jh d".k ds thouyhyk dk o.ku ryl hnkI usfd; k FkKA

izu 3& ok; j iFohj vfXu] ty] vkdk'kj cEgk.M ds ikp rRo gA

izu 4& __Xon ea; K dk o.ku feyrk gA

izu 5& drcfeukj ds v/kjs dk; Zdh bYrcfe'k us ijk fd; k FkKA

mÜkj& 1/16 1/2 I R; 1/32 1/2 v l R; 1/64 1/2 I R; 1/128 1/2 v l R; 1/256 1/2 I R;

&&&00&&&

bdkbz & 05

Hkkjrh; I 2k ,oa jkT; dk Lo: i

1/2Lrfu"B izu1/2

1/4A1/2 ,d 'kcn ea mUkj nift, &

izu 1& ykdI Hkk eafdrus I nL; gkrs g8 \

izu 2 & cger ny dsurk dksD; k dgrsg8 \

izu 3& I d n dk mPp I nu D; k dgykrk gS \

izu 4& jkT; I Hkk dh dk; bkgH dk I pkyu dk8 djrK gS \

izu 5& I jdkj dh vk; &0; ; I s I c8/kr fo/ks d D; k dgykrh gS \

mUkj%& 1/41/2 552 1/21/2 izkkue8h 1/31/2 jkT; I Hkk 1/41/2 mi jk"V8 fr 1/51/2 /ku fo/ks d

1/4B1/2 fjDr LFkkua dh i frZ dhft, &

izu 1& ykdI Hkk dk dk; bky ----- g8

izu 2& jkT; I Hkk ea vf/kdre I nL; I 8; k ----- g8

izu 3& ykdI Hkk ----- dk i frfuf/k djrH g8

izu 4& I d n }kj k ea8h i fj"kn ij fu; 8.k dk I cl si Hkko'kkyh I k/ku ----- g8

izu 5& jkT; I Hkk ds 12 I nL; ----- }kj k euk8hr fd, tkrs g8

mUkj%& 1/41/2 5 o"kZ 1/21/2 250 1/31/2 turk 1/41/2 vfo'okl i Lrko 1/51/2 jk"V8 fr

1/4C1/2 mfpr I Ec8k tkM8&

1- jkT; I Hkk dk i nu I Hkki fr & 1/41/2 65 o"kZ I sde

2- d8nh; 0; oLFkfi dk & 1/31/2 ubZ fnYyh

3- I okP; U; k; ky; & 1/41/2 I d n

4- I 2kh; 'kkI u 0; oLFk & 1/41/2 I okP; U; k; ky;

5- mPpre~U; k; kf/k'k dh vk; q & 1/41/2 jkT; i ky

mUkj%& 1/41/2& 1/21/2& 1/31/2& 1/41/2&

1/2 cgfodYih izu&

izu 1& Hkkjrh; I fo/kku dk j{k d ekuk tkrk g&

1/4 1/2 I okPp U; k; ky; 1/3 1/2 mPp U; k; ky;

1/2 1/2 U; k; i kfydk 1/4 1/2 0; oLFkfi dk

izu 2& I okPp U; k; ky; ds eq; U; k; k/kh'k dk oru g&

1/4 1/2 33]000 : - 1/3 1/2 30]000 : -

1/2 1/2 28]000 : - 1/4 1/2 25]000 : -

izu 3& jkT; i ky dh fu; qDr djrk g&

1/4 1/2 izkkuea-h 1/3 1/2 eq; ea-h 1/2 1/2 jk"V fr 1/4 1/2 I fpoA

izu 4& i pk; rh jkt 0; oLFk g&

1/4 1/2 , dy Lrjh; 1/3 1/2 f}Lrjh; 1/2 1/2 f=Lrjh; 1/4 1/2 i p Lrjh;

izu 5& NÜkhl x<+dk mPp U; k; ky; g&

1/4 1/2 jk; ij 1/3 1/2 fcykl ij 1/2 1/2 dkjck 1/4 1/2 jktuknxkA

mÜkj & 1/4 1/2 A 1/2 1/2 A 1/3 1/2 C 1/4 1/2 C 1/5 1/2 B

1/2 I R; , oa v I R; NkV, &

izu 1& Hkkj r ds xteh.k {ks= dh LFkkuh; Lo'kkl u dks i pk; rh jkt 0; oLFk dgk tkrk gA

izu 2& jkT; Lrj dh U; k; 0; oLFk mPpre U; k; ky; dgykrh gA

izu 3& mPpU; k; ky; ds fu.kz ka ds fo:) vihy I okP; U; k; ky; ea dh tkrh gA

izu 4& jkT; ds i R; d ftys ea pkj Jf.k; ka ds U; k; ky; gkrs gA

izu 5& tuin i pk; r dk xBu xte Lrj ea gkrk gA

mÜkj & 1/4 1/2 I R; 1/2 1/2 v I R; 1/3 1/2 I R; 1/4 1/2 v I R; 1/5 1/2 v I R;

&&&00&&&

bdkbz & 06
 I kekftd tlx: drk
 %Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kcn ea mÙkj nift, &

- izu 1& ukckfyd yMeds o yMeth dk fookg D; k dgykrk gS\
- izu 2& I yok tMæ dk rkRi ; ZD; k gS\
- izu 3& ,d fuf'pr vk; q I hek ds cPpka }jk fd, tkus okyk xj dkuqih dk; Z D; k dgykrk gS\
- izu 4& I puk vf/kdkj vf/kfu; e dc ikfjr gqk \
- izu 5& dñnh; I puk vk; kx dk eq; ky; dgk gS\
- mÙkj%& ¼1½ ckyfookg ¼2½ 'kkfir; k=k ¼3½ ckyJe ¼4½ 2005 ¼5½ fnYyh

¼B½ fjDr LFkkuka dh ifrz dhft, &

- izu 1& I puk vk; Dr dk dk; Zky ----- gkrk gA
- izu 2& I a Dr jk"Vª I ak us Je dy; k.k grq ----- uked I LFkk LFkfi r fd; k gA
- izu 3& NÙkhl x<+'kkl u us xkeh.k I s i R; {k I Ei dz djus grq ----- dk; De 'kq fd; k gA
- izu 4& vud iq "kka dh ,d L=h I s fookg ----- gA
- izu 5& i R; cl xte ea efgyk vka ds grq i Fkd efgyk ?Vkk fuekzk ----- ; kst uk gA
- mÙkj%& ¼1½ 65 o"kZ ¼2½ varjkZVh; Je I xBu ¼3½ ferku dk; De ¼4½ cgdkrk ¼5½ fuezyk ?kkV

¼C½ mfpr I Ecak tMk&

- 1- foÙkh; o"kZ & ¼A½ ykuVful
- 2- ifrHkki kfVy & ¼B½ jk"Vª fr
- 3- fdj.kcnh & ¼C½ 1 viSy I s31 ekpZ

4- I kfu; k fetkZ & ¼D½ &

5- I yoktMē & ¼D½ 'kkār ; k=k

mÜkj% ¼1½&D ¼2½&B ¼3½&C ¼4½&A ¼5½&E

¼D½ cgfodYih izu&

izu 1& oržeku mijk"Vī fr dk uke g&

¼A½ Jh gkfen vā kjh ¼B½ i frHkk i kfVy

¼C½ HkS kfi g 'kjkor ¼D½ Jh euekgu fl g

izu 2& Hkkjr ds iFke izkkue=h Fk&

¼A½ jktho xkdkh ¼B½ ia tokgj yky ug:

¼C½ bānj k xkdkh ¼D½ Jh ykycgknj 'kkL=h

izu 3& e=ky; dk I okPp vf/kdkjh gkrk g&

¼A½ I fpo ¼B½ jkT; i ky

¼C½ eq; e=h ¼D½ mi jk"Vī frA

izu 4& ckyJe dk rkRi ; Zde vk; qdscPpka l sdj [kkus rFkk l l Fkkvka eadke djokus l sg&

¼A½ 13 o"l l sde ¼B½ 14 o"l l sde

¼C½ 15 o"l l sde ¼D½ 16 o"l l sde

izu 5& ngst ifrcdk vf/kfu; e 1961 vrxr ngst ekusokysdks tēkuk gks l drk g&

¼A½ 20]000 : - ¼B½ 10]000 : -

¼C½ 15]000 : - ¼D½ 5]000 : -

mÜkj% ¼1½ ¼A½ Jh gkfen vā kjh ¼2½ ¼B½ ia tokgjyky ug:

¼3½ ¼C½ eq; e=h ¼4½ ¼B½ 14 o"l l s de ¼5½ ¼B½ 10]000 : -

¼E½ I R; , oa vl R; NkV, &

izu 1& ekuo I ekt dk I nō xfr'khy I kekftd pruk g&

- izu 2& NÜkhl x<+Vksugh i rkmæk vf/kfu; e 2007 gA
- izu 3& i ƒ dkeuk gh cgfookg dk dkj.k gA
- izu 4& vusd iq "kka dk vusd fL=; ka l sfookg cgdk; r k gA
- izu 5& Jfed fgr ea l æfBr i kvhZ dE; qu"V i kvhZ gA
- mÜkj& ¼1½ l R; ¼2½ v l R; ¼3½ v l R; ¼4½ v l R; ¼5½ l R;

&&&00&&&

bdkbz & 07
vkfkd l eL; k, a , oa pqr; ka
%Lrfu"B izu½

¼½ ,d 'kcn ea mUkj nift, &

- izu 1& vfuok; %Lrfuka dk ,d txg Hk.Mkj.k D; k dgykrk gš\
- izu 2& oLrfuka dh df=e deh in'kfr djds ÅpseW; ij cpuk D; k dgykrk gš
- izu 3& ,d h fLFkr tc dkbZ; fDr viuh U; ure vko'; drkvkads ijk djuseavl eFkZ
gks ml sD; k dgrsgš\
- izu 4& oLrfuka rFkk l okvka ds ekx o ifirZ ds e/; dk varj D; k dgykrk gš
- izu 5& jkT; l jdkj }kj i at hdr cjkst xkjka dks nh tkusokyh HkUkk dks D; k dgrsgš
- mUkj%& ¼½ tek[kkj h ½½ dkycktkjh ¾½ xjhch ¾¾ eW; of)
¾½ cjkst xkj h HkRrk

¾½ fDr LFkkuka dh ifirZ dft, &

- izu 1& izkkuea=h jkst xkj ; kst uk dk vkjHk ----- dks gya
- izu 2& n/k mRiknu ea of) ds l kfk xjhc ifjokj dh i'kØ; djuk , oa pkjs dh
0; oLFkk djus graq foUkh; l gk; rk nuk ----- dgykrk gš
- izu 3& iR; {k : i l s dk; Zdjrsfn[kuk i jarqmRiknu ij dkbZ i Hkko ugha i Mtk -----
----- gš
- izu 4& tc Jfedka dks ijs o"lz ; k l Hkh ekš eka ea jkst xkj ugha feyrk ml s -----
dgrsgš
- izu 5& Hkjr ea cjkst xkj h dh l eL; k , d ----- l eL; k gš
- mUkj%& ¼½ 1 višy 1999 ½½ vkišku ¼yM ¾½ vnd; cjkst xkj h ¾¾ ekš eh
cjkst xkj h ¾½ xHkhj

¾¾ mfpr l Ecak tkMk&

- 1- ug: jkst xkj ; kst uk & ¼½ i at hdr cjkst xkj h nh tkusokyh HkUkk
- 2- izkkuea=h jkst xkj ; kst uk & ¾½ 28 višy 1989

- 3- cjkstxkjH HkUkk & 1/1 1 vi sý 1999
 - 4- vufpr vkfKzd ykHk dekuk& 1/2 1/2 Hk'Vkp kj
 - 5- xkeh.k jkstxkj ; kstuk & 1/3 1/2 i R; d i fjokj I s, d 0; fDr dksjkstxkj
- mUkj%& 1/4 1/2 B 1/2 1/2 C 1/3 1/2 A 1/4 1/2 D 1/5 1/2 E

1/3 1/2 cgfodYih izu&

- izu 1& fdl h Hkh oLrqdk voSkkfud : i I sØ; foØ; djuk dgykrk g&
- 1/4 1/2 rLdjh 1/3 1/2 tek [kkj h
- 1/1 1/2 dkyk cktkj h 1/2 1/2 Hk'Vkp kj

- izu 2& vfuok; l tek ; kstuk ykxw dh xb&
- 1/4 1/2 19 tykbZ 1974 1/3 1/2 19 tykbZ 1975
- 1/1 1/2 19 tykbZ 1985 1/2 1/2 19 tykbZ 1971

- izu 3& I u-1951 eansk dh tul d; k djkm+Fkh
- 1/4 1/2 35-1 djkm+ 1/3 1/2 36-1 djkm+
- 1/1 1/2 32-3 djkm+ 1/2 1/2 30-5 djkm+

- izu 4& I u-1981 dh tul d; k dsvk/kkj ij I k{kj tul d; k dk ifr'kr g&
- 1/4 1/2 36 ifr'kr 1/3 1/2 35 ifr'kr
- 1/1 1/2 30 ifr'kr 1/2 1/2 28 ifr'kr

mUkj%& 1/4 1/2 rLdjh 1/2 1/2 19 tykbZ 1974 1/3 1/2 36-1 djkm+ 1/4 1/2 36 ifr'kr

1/5 1/2 I R; , oa vI R; NkfV, &

- izu 1& cjkstxkjH dk dkj.k tul d; k of) g&
- izu 2& fdl h oLrqdk voSkkfud Ø; &foØ; djuk tek [kkj h g&
- mUkj%& 1/4 1/2 I R; 1/2 1/2 vI R;

1/6 1/2 fjDr LFkkuka dh ifrZ dhft, &

- izu 1& Hkkjr ,d ----- nsk g&

- izu 2& vko'; d vl hfer vkj l k/ku ----- gkrs gA
- izu 3& oLrŋka dh deh de ----- eŲ; ka ij cpuk dkykcktkj dgykrk gA
- izu 4& vufpr , oa voŝkkfud : i l s vkfFkd ykHk ikr djuk ----- dgykrk gA
- izu 5& vfuok; l tek ; kstuk o"lz ----- ykxw gA
- mŰkj%& ¼1½ fodkl 'khy ¼2½ l hfer ¼3½ Åps ¼4½ Hk'Vkp kj ¼5½ 19 tŲkbl 1974

¼6½ , d 'kCn ea mŰkj nift , &

- izu 1& mRi knu dk c<uk dgykrk gA
- izu 2 & ekak c<us ij eŲ; ka ea of) gkrh gA bl sdgrs gA
- izu 3& eŲ; of) dksfu; i=r djusdk i Hkkoh dkjd
- mŰkj%& ¼1½ mRi knu of) ¼2½ eŲ; of) ¼3½ c&l nj ea of)

¼7½ mfpr l Ecak tkMk&

- 1- Hkkj rh; vFkD; oLFkk & ¼A½ oLrŋka dk Hk. Mkj . k
 - 2- tek [kkjh & ¼B½ fodkl 'khy
 - 3- Hk'Vkp kj & ¼C½ epk dh ek=k ea of)
 - 4- eŲ; of) & ¼D½ voŝkkfud : i l sykHk ikr djuk
- mŰkj%& ¼1½&B ¼2½&A ¼3½&D ¼4½&C

¼8½ cgfodYih izu&

- izu 1& eŲ; of) ea eŲ; gkrk g&
- ¼A½ vf/kd ¼B½ de
- ¼C½ de vf/kd nks.ka ¼D½ dkbZ ugha
- izu 2& rLdjh dk vFkZ gkrk g&
- ¼A½ pkjh fNi soLrŋka dks cpuk ¼B½ de ek=k ea oLrŋka dks cpuk
- ¼C½ oLrŋka dk fu; k' djuk ¼D½ oLrŋka dk vk; kr djuk

izu 3& vfuok; Z tek ; kstuk D; k gA
 ¼A½ fu/kkFjr ifr'kr Hkkx vfuok; Z: i l s tek djuk i Mfk gA
 ¼B½ mik; ea deh dh tkrh gA
 ¼C½ thou Lrj ea l qkkj
 ¼D½ eY; ka ea of) A

mUkj% ¼1½ vf/kd ¼2½ pkjh fNi soLrjvka dks cpuk ¼3½ fu/kkFjr ifr'kr Hkkx
 vfuok; Z: i l s tek djuk i Mfk gA

¼T½ I R; , oa vI R; NkfV, &

izu 1& eY; fu; æ.k eaC; kt nj dks c<k; k tkrk gA
 izu 2& HkzVkpj dk l ekt ij vPNk i Hkko i Mfk gA
 izu 3& eY; of) gks us ij mi Hkksä kvka dks ykHk gkrk gA
 mUkj& ¼1½ I R; ¼2½ vI R; ¼3½ vI R; A

&&&00&&&

bdkbz & 08
 mi Hkkäk dh cpr
 %0Lrfu"B izu½

%A½ , d 'kcn ea mükj nift, &

izu 1& mi Hkkäk dh /kkjrk dk l oã Eke ifriknu Ýka hl h vFkz kkl=h ----- us
 fd; kA

izu 2 & mi HkkDrk dh cpr = dy mi ; kfxrk eW; & ----- eW; A

izu 3& CS = TU - (MUX -----)

izu 4& mi Hkkäk dh dh cpr dh /kkjrk ----- gA

mÜkj %& %1½ M; %0QV %2½ dy fofue; eW; %3½ 'N' %4½ ifjorZu'khy gA

%B½ fjDr LFkkuka dh i frz dhft, &

izu 1& mi Hkkäk dh cpr dh /kkj.kk l sl oã Eke oSkkfud : i ea iLrq djusdk Js -
 ----- dks gA

izu 2& tks dN ge nus dks l kprsgA vkj tks okLro ea nrs gA ml s -----
 dgrsgA

izu 3& mi ; kx eW; vkj fofue; eW; ea vlrj dgykrk g& ----- A

izu 4& mi Hkkäk dh : fp gkrk g& ----- A

mÜkj %& %1½ i ks ek'ky %2½ mi Hkkäk dh cpr %3½ mi Hkkäk dh cpr
 %4½ fhku&fhku A

%C½ mfpr l Ecak tkMk&

1-	mi Hkkäk dh cpr	&	%A½ pk; dkWdh
2-	LFkkuki u oLrqj	&	%B½ ifjorZu'khy
3-	mi Hkkäk dhcpr dh eki dh dfBukbz	&	%C½ i xfr
4-	vkfFkd l gk; rk	&	%D½ eW; vkj mi ; kfxrk }kjk

mÜkj %& %1 %&B %2 %&A %3 %&D %4 %&C

1/10 1/2 cgfodYih itu&

itu 1& mi HkkDrk dh cpr dh /kkj .kk dks eki us dh bdkb&
1/4 1/2 eW; 1/3 1/2 mi ; kfxrk
1/6 1/2 eW; vksj mi ; kfxrk ds }kjk 1/10 1/2 mi ; Dr ea l s dkbZ ughA

itu 2& ptksge nuk pkgrsgA vksj tksge okLro eanrsgA bl dk vlurj mi HkkDrk dh
cpr gAB ifjHkk"kk fdl dh gS\
1/4 1/2 usl u 1/3 1/2 jkol u
1/6 1/2 i ks 0; bl u 1/10 1/2 fd'k

itu 3& thou pØ oLrϕka ij mi ; kfxrk dh cpr gkrh gA
1/4 1/2 ykxw gkrh gS 1/3 1/2 ugha gkrh gS
1/6 1/2 vf/kd gkrh gS 1/10 1/2 de gkrh gA

mUkj & 1/1 1/2 eW; vksj mi ; kfxrk 1/2 1/2 i ks 0; bl u 1/3 1/2 ykxw gkrh gS

1/10 1/2 I R; , oa vl R; NkfV, &

itu 1& mi Hkkäak dh cpr vkfFkd Lrj dh nyuk ea l gk; d gkrk gA
itu 2& thou j{k d oLrϕka ds mi Hkkäak l svl hfer mi ; kfxrk feyrh gA
itu 3& mi Hkkäak dh cpr gekjs nsud thou ds vutko ij vk/kkfjr ugha gkrk gA
itu 4& mi Hkkäak dh cpr ds }kjk vlurjkZVh; ykHk dks eki k tk l drk gA
mUkj & 1/1 1/2 I R; 1/2 1/2 vl R; 1/3 1/2 I R; 1/4 1/2 I R;

&&&00&&&

bdkbz & 09
tul ð; k foLQkV
%oLr(u"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mùkj nift, &

izu 1& tul ð; k fu; æ.k ds y{; ka dks i klr djus okyk dk; Døe dgykrk gA

izu 2 & I u 2001 ds vuð kj eR; qnj gA

izu 3& fodkl ea ck/kd gA

izu 4& 15 o"kl I s de vk; qea fookg dgykrk gA

izu 5& cMk ifjokj dgykrk gA

mùkj% ¼1½ ifjokj dk dY; k.k dk; Døe ¼2½ 8-7 ifr gtkj ¼3½/kkfeð vkj
 I ekftd vak fo'okl ¼4½ cky fookg ¼5½ I a ða ifjokjA

¼B½ fjDr LFkkuka dh ifrZ dhft, &

izu 1& tul ð; k dk c<uk ----- dgykrk gA

izu 2& 1921 ea tle nj ----- FkkA

izu 3& tux.kuk fdrus o"kkà ea gkrk g& ----- A

izu 4& ubZ tul ð; k Hkkðrdh ?kkSk.kk ----- A

izu 5& fo'o tul ð; k fnol ----- dks euk; k tkrk gA

mùkj% ¼1½ tul ð; k foLQkV ¼2½ 42-6 ¼3½ 10 o"kl ¼4½ 15 Qjogh 2000
 ¼5½ 11 tykbA

¼C½ mfpr I Ecak tkMk&

- 1- vij/k & ¼A½ xjhch
- 2- fu/kZrk & ¼B½ ufrd i ru
- 3- tul ð; k uhfr & ¼C½ cMk ifjokj
- 4- I a ða ifjokj i Fkk & ¼D½ 15 Qjogh I u-2000

mùkj% ¼1½&B ¼2½&A ¼3½&D ¼4½&C

1/10 1/2 cgfodYih izu&

izu 1& jkstxkj xkj\h dk; Øe eajkstxkj fn; k tkrk gA

1/4 1/2 100 fnu

1/8 1/2 200 fnu

1/6 1/2 300 fnu

1/10 1/2 400 fnu A

izu 2& tul d[; k fnol euk; k tkrk gA

1/4 1/2 11 tykbZ

1/8 1/2 12 tykbZ

1/6 1/2 13 tykbZ

1/10 1/2 14 tykbZ

izu 3& Hkjr ea tul d[; k dk vks r ?kuRo gA

1/4 1/2 32404 ifr oxZfd-eh- 1/8 1/2 32804 ifr oxZfd-eh-

1/6 1/2 33025 ifr oxZfd-eh- 1/10 1/2 35001 ifr oxZfd-eh-

izu 4& tul d[; k of) ea tul d[; k gkrh gA

1/4 1/2 de

1/8 1/2 c<rh

1/6 1/2 -fLFkj

mUkj%& 1/4 1/2 100 fnu 1/2 1/2 11 tykbZ 1/8 1/2 32404 ifr oxZfd-eh-

1/4 1/2 c<rh A

1/10 1/2 I R; ,oa vI R; NkIV, &

izu 1& n'sk dk vkfFkd fodkl df"k vks m | kska }kj k gkrk gA

izu 2& tul d[; k of) I svkoki Hkstu vks vU; I eL; k, j mRi luu gkrh gA

izu 3& ifr gtkj 0; fä; ka ij , d o"lz ea Hkj us okys 0; fDr; ka dh I d[; k eR; qnj gA

izu 4& ifr 0; fDr vk; dk vfHki k; , d 0; fDr dh vk; I sugha gkrk gA

mUkj& 1/4 1/2 I R; 1/2 1/2 I R; 1/8 1/2 I R; 1/4 1/2 vI R;

&&&00&&&

bdkbz & 10
Je foHkktu
1/0Lrfu"B izu½

1/4½ ,d 'kCn ea mÙkj nhft, &

- izu 1& mRi knu vf/kd gksus I s Jfedka dks gkrk gA
- izu 2 & m | kscka ea of) dgykrk gA
- izu 3& dk; kà dk foHkktu dgykrk gA
- izu 4& fopjka dk vknku& inku dgykrk gA
- mÙkj%& 1/4½ ykHk 1/2½ vks| kshdj.k 1/3½ Je foHkktu 1/4½ I kldfrd fodkl A

1/3½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft, &

- izu 1& Je dk foHkktu ----- dgykrk gA
- izu 2& dk; kà dk fof' kf"Vhdj.k Je foHkktu gS ifjHkk"kk -----dh gA
- izu 3& pJe foHkktuB vkfFKZd dk; kà dk ----- gA
- izu 4& ddky I xBu ea mRi knu ----- gkrk gA
- mÙkj%& 1/4½ Je foHkktu 1/2½ i ks pS eSu 1/3½ fof' kf"Vdj.k 1/4½ c<Fk gA

1/0½ mfpr I Ecak tkMk&

- 1- tfVy Je foHkktu & 1/4½ Je foHkktu
- 2- dk; kà dk fof' k"Vhdj.k & 1/3½ fo' kSk i f' k{k.k
- 3- I g; ks dh Hkkouk & 1/0½ eksyHkko djuk
- 4- I kSk djus dh 'kfDr & 1/0½ rkyesy
- mÙkj%& 1/4½&B 1/2½&A 1/3½&D 1/4½&C

1/0½ cgfodYih izu&

- izu 1& jkstxkj dk vfHki k; g&
- 1/4½ dke ij yxsjguk 1/3½ dke u feyuk

$\frac{1}{2}C\frac{1}{2}$ dke u djuk $\frac{1}{2}D\frac{1}{2}$ mi ; Φ r I Hkh A
 izu 2& $\frac{1}{2}A\frac{1}{2}$ i ks g Φ I u ds vud kj $\frac{1}{2}B\frac{1}{2}$ ek'ky ds vud kj
 $\frac{1}{2}C\frac{1}{2}$ i ks , yh ds vud kj $\frac{1}{2}D\frac{1}{2}$ mi ; Φ r I HkhA
 izu 3& Je foHkktu ea gkrk g Φ
 $\frac{1}{2}A\frac{1}{2}$ dk; k \bar{a} dks foHkku Hkkxka ea ck Φ Vuk $\frac{1}{2}B\frac{1}{2}$ vdsys dk; Z djuk
 $\frac{1}{2}C\frac{1}{2}$ mi ; Φ r ea I Hkh $\frac{1}{2}D\frac{1}{2}$ dkbZ ughA
 izu 4& uohu vfo"dkj dk I \bar{a} zk gkrk g Φ
 $\frac{1}{2}A\frac{1}{2}$ u; s vfo"dkjka I s $\frac{1}{2}B\frac{1}{2}$ i jEi jkxr i) fr
 $\frac{1}{2}C\frac{1}{2}$ u; s vfo"dkj u gkuk $\frac{1}{2}D\frac{1}{2}$ dkbZ ugha
 m \bar{u} kj%& $\frac{1}{4}1\frac{1}{2}$ dke ij yxsjguk] $\frac{1}{2}2\frac{1}{2}$ 11 i ks g Φ I u ds vud kj] $\frac{1}{3}3\frac{1}{2}$ dk; k \bar{a} dks foHkku
 Hkkxka ea ck Φ Vuk $\frac{1}{4}4\frac{1}{2}$ uohu vfo"dkj I s
 $\frac{1}{4}E\frac{1}{2}$ I R; , oa v I R; Nk \bar{v} , &
 izu 1& uhj I rk , d gh izkj ds dk; k \bar{a} I smRi luu gkrk g Φ
 izu 2& e'khuka dk iz kx djus ij de I e; ea vf/kd mRi knu gkrk g Φ
 izu 3& m \bar{u} ke oLr \bar{v} ka dh i kflr Je foHkktu I si klr gkrk g Φ
 izu 4& I jy Je foHkktu ea dk; Z gkFk ds }kj k fd; s tkr s g Φ
 m \bar{u} kj& $\frac{1}{4}1\frac{1}{2}$ I R; $\frac{1}{2}2\frac{1}{2}$ I R; $\frac{1}{3}3\frac{1}{2}$ I R; $\frac{1}{4}4\frac{1}{2}$ I R;

&&&00&&&

bdkbz & 11
 i kÑfrd l d lku , oa Ñf"k
 %oLrfu"B izu½

¼A½ , d 'kCn ea mùkj nift, &

- izu 1& Hkkjr eafdrus ifr'kr Hkñe ij df"k dh tkrh gS\
- izu 2 & [kknj feÍh dsuke l stkuk tkrk gA
- izu 3& feÍh dsmi tkÁi u dks<krsgA
- izu 4& df"k ds l oFkk feÍh dks dgrsgA
- izu 5& puk iks/k'k , oa QkLQkj l de ik; k tkrk gA
- mùkj%& ¼1½ 51 ifr'kr Hkñe ij ¼2½ tyks+feÍh ¼3½ ouLifr , oatho tUrñkadsvo'kSk
 ¼4½ j&rh gpZ feÍh ¼5½ yVjkbV feÍh eA

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft, &

- izu 1& feÍh dk cg tkuk] mM+ tkuk ; k mojk 'kfDr ds u"V gks tkus dks -----
 dgrsgA
- izu 2& blñkorh Vkbxj i kstDV ----- ftys ea gA
- izu 3& pkoy ----- i kSkk gA
- izu 4& eDdk dk eny LFkku ----- gA
- izu 5& Hkkjr ea ----- jk"Vh; vFkD; oLFkk dk i ed[k Jkrk gA
- mùkj%& ¼1½ feÍh dk vijnu ¼2½ n&okMk ¼3½ m".k dfVc&kh; ¼4½ vesj dk
 ¼5½ df"k A

¼C½ mfpr l Ec&k tkMk&

- 1- dkyh feÍh & ¼A½ l nkgfjr ou ik; s tkrs gA
- 2- Qu] 'k&ky] dod & ¼B½ QYyhñkj i kSk
- 3- 200 l seh l s vf/kd o"kkZ okys {ks=ka ea & ¼C½ l ðnj ou
- 4- l ñjh o{k l soukPNkfnr Hkkx & ¼D½ xj i ði h i kSk
- 5- puk] vjgj] rñj & ¼E½ vf/kd ueh /kkj .k djusdh {kerk
- mùkj%& ¼1½&E ¼2½&D ¼3½&A ¼4½&C ¼5½&B

1/10 1/2 cgfodYih izu&

izu 1& ftu {ks=ka ea df"k Hkfe vf/kd mi yC/k gkrh g\$ ogk; ; s df"k dh tkrh g&

1/4 1/2 foLr'r df"k 1/3 1/2 l gdkjh df"k

1/2 1/2 fefJr df"k 1/10 1/2 ' ktd df"k A

izu 2& o{kka dh tMafeÍh dks ckks j [krh g& ftl l s Hkfe dk &

1/4 1/2 {k; gkrk g\$ 1/3 1/2 vi {k; ugha gkrk

1/2 1/2 dN ugha gkrk 1/10 1/2 mi ; Dr ea l s dkbZ ughA

izu 3& dVhysou o >kfM+ k; i k; s tkrs g& t gk; o"kkZ dk vk\$ r

1/4 1/2 75 l seh- l s de jgrk g\$ 1/3 1/2 75 l seh- l s vf/kd jgrk g\$

1/2 1/2 nksuka ugha 1/10 1/2 300 l seh- l s vf/kd

izu 4& Hkkjr ea i k\$ kka dh iztkfr; k; i kbZ tkrh g&

1/4 1/2 5000 1/3 1/2 4000 1/2 1/2 6000

izu 5^ df"k ; k\$; catj Hkfe dk {ks=Qy gekjs n\$ k ea fdruk i fr'kr g&

1/4 1/2 7-4 i fr'kr 1/3 1/2 6-4 i fr'kr 1/2 1/2 5-4 i fr'kr

mUkj %& 1/4 1/2 foLr'r df"k 1/2 1/2 vi {k; ugha gkrk 1/3 1/2 75 l seh- l s de jgrk g\$

1/4 1/2 5000 1/5 1/2 6-4 i fr'kr

1/10 1/2 I R; , oa vl R; NkV, &

izu 1& NÙkhl x<+dk 46 i fr'kr {ks= ouka l svkPNkfnr g&

izu 2& xgjr Hkkjr dk vk/kfud Ql y g&

izu 3& Hkkjr dikl ds i k\$ kka dk eny LFkku gSA

izu 4& Áu rFkk itdfrd jske enk l si R; {k : i l si klr gkrsg&

izu 5& e/; i n\$ k l ks kchu dk i æqk mRi knD

mUkj & 1/4 1/2 I R; 1/2 1/2 vl R; 1/3 1/2 I R; 1/4 1/2 vl R; 1/5 1/2 I R;

bdkbz & 12
 [kfut ,oa Åtkz I d k/ku
 %Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mÜkj nift ,&

- izu 1& tks oLrq a iFoh dh /kjry I s [kksndj fudkyh tkrh gSml sD; k dgrsg&
- izu 2& ftueaykgs dk vák ugha ik; k tkrk gSml sD; k dgrsgS\
- izu 3& ,d [kyk xrZftI I s [kfut iRFkj iklr fd; k tkrk gSml sD; k dgrsgS\
- izu 4& vk/kfud I H; rk dk tud fdl sekuk tkrk gS\
- izu 5& eXuht dksD; k dgrsgS\
- mÜkj% ¼1½ [kfut inkFkz ¼2½ vykSj /kkfRod [kfut ¼3½ jdyh [kku
 ¼4½ ykSk ¼5½ tSdvkQ vky VMI

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft ,&

- izu 1& ckDI kbM dk mi ; kx iæq[kr% ----- cukus ea fd; k tkrk g&
- izu 2& pius dk iRFkj ftII e dk mi ; kx ----- cukus ds fy, fd; k tkrk g&
- izu 3& ghjk] I ksk] pknh dk mi ; kx ----- cukus ea fd; k tkrk g&
- izu 4& ghjk e/; insk ds ----- ftys ea iklr gkrk g&
- izu 5& vHkd rki ,oa fo | r dk ----- gkrk g&
- mÜkj% ¼1½ , Y; fefu; e ¼2½ I hesV ¼3½ vkHkk.k ¼4½ i Uuk ¼5½ I pkydA

¼C½ mfpr I Ecak tkMks&

- 1- rkck & ¼A½ ykgs dk vák ik; k tkuk
- 2- i s/ky & ¼B½ I pkyd
- 3- jktk /kku ea [kfut forj.k & ¼C½ xqtjkr es[kyk
- 4- vykSj v; Ld & ¼D½ v/kkfRod [kuht
- mÜkj% ¼1½&B ¼2½&D ¼3½&C ¼4½&A

¼D½ cgfodYih izu&

- izu 1& tSdvkQ vky VMI dgrsg&

	¼A½ ykgk	¼B½ I ksk
	¼C½ eXuht	¼D½ vHkd
izu 2&	NÜkhl x<+ea egkunh dsjsr I sfudkyk tkrk g&	
	¼A½ ghjk	¼B½ I ksk
	¼C½ , Y; fefu; e	¼D½ rkkck
izu 3&	[kfut bñku g&	
	¼A½ dks yk	¼B½ rkkck
	¼C½ vHkd	¼D½ I ksk
izu 4&	Hkkjr ea rkkcs dk I gjf{kr Hk. Mkj g&	
	¼A½ 95 djkm+Vu	¼B½ 100 djkm+Vu
	¼C½ 103 djkm+Vu	¼D½ 90 djkm+Vu
mÜkj %&	¼1½ eXuht	¼2½ I ksk
	¼3½ dks yk	¼4½ 103 djkm+Vu
¼E½ I R; , oa vI R; NkfV, &		
izu 1&	ykgk , oablikr m kska dh vk/kkjHkur m ksx dgk tkrk g&	
izu 2&	v/kkfRod [kfut ea ped ikbz tkrh g&	
izu 3&	NÜkhl x<+ea ykgk nYyh jktgjk , oacsykfMyk eafeyrk g&	
izu 4&	vykñ /kkfRod [kfut ea ykgs dk vak ik; k tkrk g&	
mÜkj &	¼1½ I R;	¼2½ vI R;
	¼3½ I R;	¼4½ vI R;

&&&00&&&

bdkbz & 13
fuekzk m | kx
%Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mÜkj nift, &

- izu 1& Hkkjr dk | cl scMk o ikphure m | kx dks | k gs\
- izu 2 & v[kckjh dkxt dgk; curk gA
- izu 3& fhkykbz bLkr l a æ fdl nsk ds | g; kx | s LFkfi r fd; k x; k gs\
- izu 4& vgenkcn dks Hkkjr dk D; k dgk tkrk gA
- izu 5& os m | kx tks n | js m | kx ka ds fy, vk/kkj cu tkrk gs ml s D; k dgrs gA \
- mÜkj %& ¼1½ | wrh oL= m | kx ¼2½ usi kuxj ¼3½ | kfo; r | k : | ¼4½ ^eüptLVj*
¼5½ vk/kkj Hkkjr m | kx

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frz dhft, &

- izu 1& Nks/s i ekus dk m | kx dks ----- dgrs gA
- izu 2& ftu m | kx ka ea r\$ kj oLrq; mi HkkDrk mi Hkkx ds fy, gksh gs ml s -----
dgk tkrk gA
- izu 3& xqtjkr ea | wrh oL= ds dgy ----- dkj [kkus gA
- izu 4& m | kx ka dks ----- Hkkx ka ea oxhDr fd; k x; k gA
- mÜkj %& ¼1½ dh/hj m | kx ¼2½ mi HkkDrk m | kx ¼3½ 120 ¼4½ 4

¼C½ mfpr | Ecak tMk&

- 1- | y & ¼A½ if' pe cakly
- 2- fVLdks & ¼B½ LVhy vFkfkjVh vkQ bf.M; k fyfeVM
- 3- dkxt mRi kn d jkT; & ¼C½ n | k mRi knu
- 4- very & ¼D½ ykj bLkr QDVh
- mÜkj %& ¼1½ & B ¼2½ & D ¼3½ & A ¼4½ & C

¼D½ cgfodYih izu&

- izu 1& Hkkjr dk ^eüptLVj* g&

	¼A½ jktLFkku	¼B½ vgenckn		
	¼C½ egjk"Vª	¼D½ okjk.kl h		
izu 2&	fhkykbz bLkr l a æ NÙkhl x<+eaftys ea g&			
	¼A½ jk; i g	¼B½ jktukn xkø		
	¼C½ nqz	¼D½ do/kkz		
izu 3&	gkFkdj?kk g&			
	¼A½ d\hj m ksx	¼B½ y?kqm ksx		
	¼C½ ogr~m ksx	¼D½ [kfut m ksx		
izu 4&	Åtkz ds ijEijkxr l k/ku g&			
	¼A½ l w zdk idk'k	¼B½ dks yk		
	¼C½ iou Åtkz	¼D½ ty Åtkz		
mùkj %&	¼1½ vgenckn	¼2½ nqz	¼3½ d\hj m ksx	¼4½ dks yk

¼E½ l R; , oa vl R; NkV, &

izu 1&	Hkkjr ea l oã Fke l rh oL= m ksx dksydkrk ea LFkkfi r fd; k x; k FkkA				
izu 2&	VKvk vk; ju , .M LVhy dEi uh ^xteh.k* m ksx gA				
izu 3&	oL= m ksx df"k ij vk/kkfjr m ksx gA				
izu 4&	Hkkjr ea jsybatu fprjat u ¼caky½ ea curk gA				
izu 5&	ykg bLkr m ksx df"k ij vk/kkfjr gA				
mùkj &	¼1½ l R;	¼2½ vl R;	¼3½ l R;	¼4½ l R;	¼5½ vl R;

&&&00&&&

bdkbz & 14
 ekufp= i Bu ,oa vdu
 %Lrfu"B izu½

¼A½ ,d 'kCn ea mUkj nift ,&

- izu 1& ekufp= dksfdl dk mi dj.k dgk tkrk gA
- izu 2& ekufp= ea fplgka dk fu/kkZ.k fdl Lrj ij fd;k tkrk gA
- izu 3& ekufp= vdu }kjk Nk=ka dh dksu l h i d fUk dk fodkl fd;k tk l drk gA
- izu 4& fdl dsfcuk Hkkksy dk xgu v/; ; u dj ikuk l Hko ugha gA
- izu 5& fdl ds iz kx l sekufp= dk v/; ; u l jy gks tkrk gA
- mUkj %& ¼1½ Hkkksy ¼2½ vUrkZVh; Lrj ¼3½ dykRed , oajpukRed
 ¼4½ ekufp= ¼5½ : <+fplgka , oal drka

¼B½ fjDr LFkkuka dh i frZ dhft ,&

- izu 1& NÙkhl x<+ea ----- l heW m | kx LFkfi r gA
- izu 2& ekufp= ea l ?ku forj.k okys {ks=ka dks ----- jak l sinf'kr djrs gA
- izu 3& ekufp= ea nka s cka s Hkkx dk l dr ----- gksuk pkfg, A
- izu 4& ----- LoPN l qj , oal i "V gksuk pkfg, A
- izu 5& , Vyl dk /; kui d ----- vR; r vko' ; d gA
- mUkj %& ¼1½ l cl svf/kd ¼2½ xgjs ¼3½ vo' ;
 ¼4½ ekufp= ¼5½ v/; ; u

¼D½ cgfodYih izu&

- izu 1& ekufp= eadPph l Mel dks inf'kr djrs gA
 ¼A½ ----- ¼B½ =====
 ¼C½ -----x----- ¼D½ x x x x
- izu 2& Åuh olr m | kx Hkkjr eafdl : i ea gA
 ¼A½ dVhj ¼B½ cMsi ekus

1/2 Nks i kus 1/2 feJhr mn; ks
 itu 3& ekufp= ea i k V v k QI dks inf' kr djrs gA
 1/2 PO 1/2 OP
 1/2 PF 1/2 CS
 itu 4& ekufp= ea inf' kr RF dk eryc gA
 1/2 vkjf{kr ou 1/2 vukjf{kr ou
 1/2 ou 1/2 mn; ku
 itu 5& ekufp= ea gYds jax I s inf' kr djrs gA
 1/2 I ?ku forj .k okys 1/2 fojy forj .k okys
 1/2 dN ugha 1/2 buea I s d k bZ ugha
 mRrj & 1/2 B] 1/2 C] 1/2 A] 1/2 A] 1/2 B

&&&00&&&